

ΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ

Τ. 121.

ΤΟΥ Κ^{ΟΥ} ΖΕΡΑΡΔ

ΤΩΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ

ΚΑΤ' ΕΠΙΘΗΚΗΝ

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1918

AKAΔHMIA

AOHNΩN

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ὅταν ἐξεδόθη τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ζέραρδ ἐπρόσενησαν ὀχι μόνον βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἀλλ' αὐτόχρομα κατὰ πληξιν. Ὁ κόσμος εἶδεν ἀνασυρόμενον τὸ παραπέτασμα τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς καὶ διπλωματίας, καὶ ἀπογυμνωμένην τὴν περιβόητον Γερμανικὴν Κουλτοὺρ μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε ὁ ἐναπομείνας κατάγυμνος σκελετός του νὰ προκαλέσῃ τὴν φρίκην. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ζέραρδ, ὁ πεπολιτισμένος κόσμος διηρωτήθη: «αὕτη εἶνε ἡ Γερμανία;»

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ζέραρδ, τοῦ ὁποίου ἐπιτομὴν δίδομεν ἐνταῦθα, ἐπιγράφεται τὰ «Τέσσερά μου Χρόνια στὴ Γερμανία», καὶ ἐξεδόθη εἰς βιβλίον πένθου, ἅψ' οὐ πρῶτον ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν λονδίνειον ἐφημερίδα «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος». Ὁ κ. Ζέραρδ παρεμείνει εἰς τὸ Βερολῖνον, ὡς Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐν ἔτος πρὸ τοῦ πολέμου καὶ τριὰ ἔτη μετὰ αὐτόν, καὶ ἀνέχωρεσεν ἐκ Γερμανίας μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀμερικῆς. Τέσσαρα, λοιπόν, συνάπτά ἔτη διαμείνας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Γερμανισμοῦ, εἶχεν ὅλον τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ μελετήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν Γερμανικὸν λαόν,

νὰ ψυχολογήσῃ τοὺς ἰθύντοράς του, νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἄδυστα τῆς πολιτικῆς καὶ διπλωματίας του, νὰ μνηθῇ εἰς τὰς δολοπλοκίας τῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Κόμματος, ἐν ἑνὶ λόγῳ νὰ γνωρίσῃ τόσον καλὰ τὴν Γερμανίαν, ὥστε μὲ τὸ βιβλίον του νὰ τὴν ἀποδώσῃ φωτοτυπικῶς, ὅποια ἀληθῶς εἶνε.

Εἰς τὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ βιβλίου του, περιγράφονται διάφοροι αὐλικαὶ ἐθιμοτυπία, δεῖτνα, ἑορταί, σκιαγραφεῖται ὁ Κάιζερ, ὁ Κρόμπιντζ, οἱ πρίγκηπες, διάφοροι ὑπουργοὶ καὶ διπλωμάται, καθὼς καὶ ἐξέχοντα πολιτικὰ πρόσωπα, δίδεται δὲ εἰς τὰ κεφάλαια αὐτὰ καὶ μία ψυχρογραφικὴ εἰκὼν τῆς πλουτοκρατικῆς τάξεως, ὡς καὶ ἀνάλυσις τῆς ψυχικότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν διαφόρων Γερμανικῶν φυλῶν ποὺ ἀποτελοῦν τὴν Γερμανικὴν Ὁμοσπονδίαν. Μᾶς ἀποκαλύπτει πῶς οἱ Γερμανοί, ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἦσαν τρομερὰ κοιλιόδουλοι, καὶ ὅτι οἱ εὐποροὶ τοῦ Βερολίνου ἐτρωγον, πρὶν τοῦ πολέμου, ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ φορές τὴν ἡμέραν.

Ἀφ' ἑτέρου, οἱ Γερμανοὶ εἶνε τρομακτικὰ οἰνοπόται καὶ εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματά των σπανίως παρεντίθεντο ὀλιγώτερα ἀπὸ ὀκτὼ εἶδη οἶνων. Ὁ κ. Ζέραρδ, στηριζόμενος εἰς τὴν γνώμην πολλῶν διασήμων ἱατρῶν, λέγει ὅτι ἡ μέχρι κόρου αὐτῇ πολυφαγία, οἰνοποσία καὶ ζυθοποσία ἐπέδρασαν σημαντικῶς ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τῶν Γερμανῶν, καὶ διέπλασαν αὐτὸν περισσότερον προκλητικὸν καὶ εὐερέθιστον.

Ὁ κ. Ζέραρδ περιγράφει τὸ ἐπεισόδιον τῆς Σαβέρν, καὶ τὰς θυελλώδεις συζητήσεις ποῦ ἔγειναν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τὸ Ράιχσταγ, ὅπου διὰ πρώτην φορὰν ἐγένετο εἰδὸς τι ἐλέγχου ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη συνεδρίασις ἔλαβε χώραν τὴν 9 Δεκεμβρίου 1913, καὶ ἐξαιρέσει τῶν Σοσιαλδημοκρατικῶν καὶ τῶν Πολωνῶν βουλευτῶν, οἱ ἡγέται ὅλων τῶν ἄλλων πολιτικῶν κομμάτων ὑπεστήριξαν τὰς ἀντιλήψεις τῆς Κυβερνήσεως. Εἶνε ἀναμφισβήτητον, γράφει ὁ κ. Ζέραρδ, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη τῆς Σαβέρν, καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα στάσις ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, ὅπως καὶ ἡ μὴ ἀναμενόμενῃ κήρυξις τοῦ Ράιχσταγ, ἀνησύχησε μεγάλως τὸ Στρατιωτικὸν Κόμμα. Ἦτο, ἴσως, ὁ τελευταῖος παράγων, ὁ ὁποῖος διέθεσε τοὺς συνηγόρους τοῦ παλαιοῦ στρατιωτικοῦ κόμματος ἐν Γερμανίᾳ, εὐμενῶς ὑπὲρ ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Συνήθως, κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, ὅταν κατὰ τὰς ἀναβολὰς ἢ τὰς λήξεις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ράιχσταγ, οἱ βουλευταὶ ἠγείροντο καὶ ἐξητυκράυαζον τὸ ὄνομα τοῦ Αὐτοκράτορος, οἱ Σοσιαλδημοκρατικοὶ ἀνεχώρουν τῆς αἰθούσης. Ἀλλ' ὅταν ἡ Βουλὴ ἀνέβαλε τὰς συνεδριάσεις τῆς, τὴν 20 Μαΐου 1914, τὸ κόμμα τοῦτο παρέμενεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἠρνήθη νὰ ἐγερθῇ καὶ ἀνευφημῇ τὸν Κάιζερ. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ράιχσταγ ἀμέσως ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἑλλειψιν ταύτην τοῦ σεβασμοῦ, ἀλλ' οἱ σοσιαλισταὶ ἐφώνησαν δυνατὰ:

— Αὐτὸ εἶνε δική μας δουλειά! καὶ ἤρχισαν νὰ σφυρίζουν καὶ νὰ γιουχαῖζουν.

Ὁ κ. Ζέραρδ λέγει ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο παρώργισε τὸν Κάιζερ, καὶ πιστεύει ὅτι συνετέλεσε πολὺ εἰς τὸ νὰ κηρυχθῇ οὗτος ὑπὲρ τοῦ πολέμου.

Διὰ ν' ἀποδείξῃ μέχρι ποίου βαθμοῦ οἱ ἀξιοματικοὶ τοῦ στρατοῦ, ἐπὶ ἔτη, εἴτε ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων των, εἴτε ἔξω αὐτῶν ἐφέροντο σκαιῶς καὶ βαλυνύσως ἀπέναντι τοῦ

άστυκού πληθυσμοῦ, ὁ κ. Ζέραρντ ἀναφέρει τὸ ἀκόλουθον ἐπισόδιον, τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον :

«Πολλάκις, λέγει, ὅταν ἤμην εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ἐτύγγανε ν' ἀναμένω τὴν σειρὰν μου ἔξωθι θυρίδος τινος εἰσιτηρίων, εἶδον ἀξιωματικούς νὰ ἔρχονται, νὰ «σπρώχνουν» τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ παίρνουν αὐτοὶ πρῶτοι σειρὰν, ἄνευ οὐδεμίας καὶν διαμαρτυρίας, ἐκ μέρους ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀνέμενον. Εἰς μίαν περίστασιν, μετέβην μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου μου εἰς τὰς ἵπποδρομίας τοῦ Βερολίνου, καὶ ἠγόρασα ἐν θεωρεῖον. Ἐν ᾧ ἡμέρᾳ ἀκόμη ἔξω, παρατηροῦντες τοὺς ἵππους, οἱ ὅποιοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἵπποδρομίας, ἕνας Πρωσσοῦς ἀξιωματικὸς μετὰ τῆς συζύγου του, εἰσῆλθον καὶ ἐκάθησαν εἰς τὸ θεωρεῖον μας. Ἐπέστησα ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν ἐνὸς ἐκ τῶν κλητῶν, ἀλλ' οὗτος μοι εἶπεν, ὅτι δὲν ἐτόλμα νὰ παρακαλέσῃ τὸν Πρωσσὸν ἀξιωματικὸν νὰ ἐκκενώσῃ τὸ θεωρεῖον, καὶ τοῦτο κατορθώθη μόνον ὅταν ἐπέστηκα καὶ ἐκάλεσα τὸν ἀρχικλητῆρα καὶ ἐπέδειξα εἰς αὐτὸν τὸ σήμα μου ὡς μέλους τοῦ Jockey Club, καὶ τὸ διαβατήριόν μου. Ὑπῆρξαν πλεῖστοι ὅσοι περιπτώσεις ἐν Γερμανίᾳ, καθ' ἃς ἕνας ἀξιωματικὸς, ἔχων ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην διαφορὰν μετὰ πολίτου τινος, κατίσχυσεν ἀμέσως τοῦ πολίτου διὰ τῆς βίας. Τοιούτου εἶδους σκαιὰ συμπεριφορὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν, πρὸς τοὺς Γερμανοὺς, ἀναμφιβόλως ἐδημιούργησεν ἐν Γερμανίᾳ πνεῦμα ἀνταγωνισμοῦ, ὃχι μόνον κατ' αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλου τοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος τῆς Πρωσίας.»

Ὁ κ. Ζέραρντ φρονεῖ, ἀκόμη, ὅτι πλὴν τῆς συστηματικῆς προπαγάνδας ποῦ ἐγενεῖν ὑπὲρ τοῦ πολέμου μὲ τὰ συγγράμματα τοῦ Μπερνάρντι, Τράϊτσκε καὶ ἄλλαν περιβοήτων Παγγερμανιστῶν, ὁ μεγάλος ὄγκος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ συγκινητεῖθαι εἰς τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας ἀπήτησαν αἱ τεράστιαι πολεμικαὶ προπαρασκευαὶ τῶσων ἐτῶν, ἐλαυνόμενος ὑπὸ ἐνὸς περιέργου, ἀλλ' ὃχι καὶ ὅλως ἀψυχολογίτου καὶ ἀδικαιολογήτου, φόβου. Ὁ φόβος οὗτος χρονολογεῖται ἀπὸ αἰώνων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Τριακονταετοῦς Πολέμου (1618—1648), κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὁποίου ἡ χώρα κατηρημώθη, καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀπὸ 20 ἐκατομμύρια κατοίκων ἡλαττώθη εἰς ἓ μόνον. Εἶχε δὲ φθάσει εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἡ ἀθλιότης τῆς

χώρας, ὡς ἐκ τῆς ἐνδείας, τοῦ λιμοῦ καὶ ἄλλων κακῶν, ὥστε ἡ ἀνθρωποφαγία ἦτον εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν, καὶ ἡ πολυγαμία εἶχε καθιερωθεῖ πλέον ὥς νόμιμος θεσμός. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν τρομερὸν τοῦτον πόλεμον, οἱ Γερμανοὶ ὑπέστησαν καὶ ἄλλους πολέμους, μικροτέρους μὲν, ἀλλὰ πάντοτε καταστρεπτικούς, ὅπως ὁ Ἑπταετὴς Πόλεμος τοῦ Μ. Φρειδερίκου, καὶ ἡ ταπείνωσις τῆς Γερμανίας ἀπὸ τὸν Μέγαν Ναπολέοντα. — «Εἶμαι πεπεισμένος, λέγει ὁ κ. Ζέραρδ, ὅτι ὁ φόβος τοῦ πολέμου, γεννηθεὶς ἐξ ἐνὸς κληρονομικοῦ ἐνστίκτου, συνετέλεσεν ὥστε ὁ μέγας ὄγκος τῶν Γερμανῶν νὰ καταστή τὸ ὄργανον καὶ τὸ θῦμα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐξεμεταλλεύθησαν αὐτὸν τὸν φόβον, διὰ νὰ δημιουργήσουν μίαν στρατιωτικὴν ἀπολυταρχίαν».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Ζέ-
ραρδ, ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, εἶχον ἀποκοπεῖ ἀπὸ πάσης
ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλὰ
ταχέως ἀπεκατεστάθη μίᾳ γραμμῇ συκινωνίας, πρῶ-
τον μέσῳ Ἰταλίας, καὶ μετὰ τινα χρόνον μέσῳ Δανι-
μαρκίας. Καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς, ἡ μεταδίδασις τηλε-
γραφημάτων ἀπὸ Οὐκσιγγτῶνος εἰς Βερολίνον, καὶ
τάνάπαλιν, ἀπῆγει δύο ἡμέρας. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς
Λέγκης, ὁ φόν Γιάγωφ ἔστειλε καὶ μὴ ἐκάλησε, καὶ
μὲν ἠρώτησεν εἰς τὸ ἔλεον νὰ μεταδιδάσῃ διὰ τῆς Αμε-
ρικανικῆς Πρεσβείας, μίαν διακοίνωσιν, δι' ἣς ἐπροτεί-
νετο εἰς τὸ Βέλγιον εἰρήνην καὶ ἀποζημίωσις, εἰς δὲν
ἀντέτασσε τοῦτο περαιτέρω ἀντίστασιν εἰς τὴν διὰ τοῦ
ἐδάφους τοῦ διέλευσιν τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων.
Ἐπειδὴ ἡ πρότασις ἦτο μία εἰρηνιστικὴ πρότασις, ἀνέ-
λαβον τὴν εὐθύνην τῆς μεταδιδάσεώς της, καὶ ἀπέστειλα
τὴν διακοίνωσιν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως πρὸς
τὸν ἐν Χάγῃ Πρεσβευτὴν μας, διὰ νὰ τὴν διαδιδάσῃ
οὕτως πρὸς τὸν ἐν Βελγίῳ Ἐπιτετραμμένον μας. Ὁ
Δρ Βὰν Ντάϋκ, ὁ ἐν Χάγῃ πρεσβευτὴς μας, ἠρνήθη
νὰ ἀναλάβῃ τὴν μεταδίδασιν τῆς προτάσεως ταύτης,
καὶ ἀπέστειλε τὴν Γερμανικὴν διακοίνωσιν πρὸς τὸν
Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ὁλλανδίας. Διὰ τῆς
ὁδοῦ ταύτης, ἡ πρότασις ἔφθασε μέχρι τῆς Βελγικῆς
Κυβερνήσεως. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐλάμβανον παρὰ

τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν τηλεγράφημα τοῦ Προέδρου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδηλοῦτο, ὅτι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἦσαν πρόθυμοι εἰς πᾶσαν στιγμήν νὰ μεσολαθήσουν ἐν μέσῳ τῶν ἐμπολέμων Δυνάμεων, καὶ ἐπεφορτιζόμεναι νὰ υποβάλω τὴν πρότασιν ταύτην ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Ἐξήτησα, συνεπῶς, μίαν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἣτις καὶ μοι ὤρίσθη διὰ τὴν πρωΐαν τῆς 10ης Αὐγούστου, εἰς τὰ ἐν Βερολίνῳ Ἀνάκτορα. Μετέβην ἐκεῖ ἐπ' αὐτοκινήτου, καὶ ὅταν ἐφθασα εἰς τὸ προαύλιον, ὠδηγήθην εἰς μίαν θύραν, ἥ ὁποία ἦνοιγεν εἰς μίαν μικρὰν κλίμακα ἀγούσαν εἰς ἓνα μικρὸν κήπον, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ Σπρῆ, ὁ ὁποῖος ρέει κάτωθι τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων.

Εὔρον τὸν Αὐτοκράτορα καθήμενον πρὸ σιδηρᾶς πρασίνης τραπέζης, κάτω ἀπὸ μίαν μεγάλην ὀμβρέλλαν. Φύλλα τηλεγραφικοῦ γάρτου ἦσαν ἐσκορπισμένα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐμπροσθέν του, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον ἠλιάζοντο δύο μικρὰ σκυλλάκια. Ἐξήγησα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μου, καὶ ἤρχισαμεν μίαν γενικὴν συνομιλίαν περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔλαβε μερικὰ μεγάλα φύλλα τηλεγράφου, καὶ ἔγραψε μὲ μολυβδοκόνδυλον τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Προέδρου. Τὴν ἀπάντησιν ταύτην, φυσικὰ, ἐτηλεγράφησα ἀμέσως πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Οὐασσιγγτῶνος. Τὴν παραθέτω:

«Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν,

»προσωπικῶς.

»10/8/14

»1. Ἡ Α. Β. Υ., ὁ Πρίγκηψ Ἑρζόκος ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Μεγαλειότητι, τῷ Βασιλεῖ Γεωργίῳ

Ε', ἐν Λονδίνῳ, ὅστις ἐξουσιοδότησεν αὐτὸν νὰ μοι μεταβιβάσῃ προφορικῶς, ὅτι ἡ Ἀγγλία θὰ παρέμενεν οὐδετέρα, ἐὰν ὁ πόλεμος ἤθελεν ἐκτραγῇ ἐν τῇ Ἑπειρωτικῇ Εὐρώπῃ, μεταξὺ Γερμανίας καὶ Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Ρωσσίας. Τὸ μήνυμα τοῦτο μοι ἐτηλεγραφήθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐκ Λονδίνου, μετὰ τὴν συνομιλίαν του μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, καὶ μοι ἐπανελήφθη προφορικῶς, τὴν 29ην Ἰουλίου.

»2. Ὁ ἐν Λονδίνῳ Ἐπιτετραμμένος μου μετεβίβασε μήνυμα ἐκ μέρους τοῦ σέο **Ε.** Γκρέϋ πρὸς τὸ Βερολῖνον, λέγον ὅτι μόνον ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὑπῆρχον πιθανότητες ὅτι ἡ Γαλλία θὰ κατεσυνετριβεῖτο, ἡ Ἀγγλία θὰ ἐπενέβαινε.

»3. Τὴν 30ήν, ὁ ἐν Λονδίνῳ Ἐπιτετραμμένος μου ἐτηλεγράφησεν, ὅτι ὁ σέο Ἐδουάρδος Γκρέϋ, κατὰ τὴν διαρκεῖαν μιᾶς «ἰδιαίτης» συνομιλίας, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὅτι, ἐὰν ἡ ρῆξις παρέμενεν ἐκτατισμένη μεταξὺ **Ρωσσίας** — ὅχι Σερβίας — καὶ **Αὐστρίας**, ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἐκινεῖτο, ἀλλ' ἐὰν «ἀνεμυγννόμεθα» εἰς τὴν ἔριδα θὰ ἐλάμβανε ταχείας ἀποφάσεις καὶ σοβαρά μέτρα, ἥτοι ἐὰν ἄφῃνα τὴν σύμμαχόν μου Αὐστρίαν εἰς τὴν ἀμηχανίαν νὰ πολεμήσῃ μόνῃ, ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ μὲ ἔθιγε.

»4. Ἐπειδὴ ἡ δῆλωσις αὕτη ἦτο ἐντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὸ πρὸς ἐμὲ μήνυμα τοῦ Βασιλέως, ἐτηλεγράφησα πρὸς τὴν Α. Μ., τὴν 29ην ἢ 30ήν, εὐχαριστῶν Αὐτὸν διὰ τὰ εὐγενῆ μηνύματά του, μέσῳ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν νὰ χορηγήσῃ ὅλην τὴν ἐπιτροπὴν, ὅπως ἀποτρέψῃ τὰς συμμάχους του, Γαλλίαν καὶ Ρωσσίαν, ἀπὸ οἰαοδῆποτε πολεμικῆς προπαρασκευῆς, ἥτις θὰ διετάρασσε τὸ ἔργον μου τῆς μεσολαβήσεως, δηλῶν ὅτι εὐρισκό-

μην ἐν συνεχῇ ἐπικοινωνία μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Τσάρου. Τὴν ἐσπέραν, ὁ Βασιλεὺς εὐγενῶς μοι ἀπήντησεν, ὅτι διέταξε τὴν Κυβέρνησίν του ὅπως μεταχειρισθῇ πᾶσαν δυνατὴν ἐπιτροπὴν παρὰ τοῖς συμμάχοις αὐτῆς, καὶ ἀποτρέψῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λήψεως οἰωνοδῆποιε προκλητικῶν στοατιωτικῶν μέτρων. Ταῦτο χρόνως, ἡ Α. Μ. μὲ ἡρώτα ἐὰν θὰ διεβίβαζον εἰς Βιέννην τὴν ἀγγλικὴν πρότασιν, καθ' ἣν ἡ Αὐστρία θὰ κατελάμβανε τὸ Βελιγράδιον καὶ ὀλίγας τινας ἄλλας σερβικὰς πόλεις, μετὰ λωοίδος τινος ἐδάφους, ὡς ἐγγύησιν ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ χάριτου σερβικαὶ ὑποσχέσεις θὰ ἐξεπληροῦντο καὶ πραγματικῶς. Ἡ πρότασις αὕτη ἐτηλεγραφήθη ταῦτοχρόνως εἰς ἐμὲ καὶ ἐκ Βιέννης διὰ τὸ Λονδίνον. Ἐπὶ πλέον, εἶχον τηλεγραφῆσαι πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Φάσσαν τὴν ἴδιαν πρότασιν, ὡς ἰδικήν μου ἰδέαν, πρὶν λάβω τὰς δύο ἀνακοινώσεις ἐκ Βιέννης καὶ Λονδίνου, αἱ ὁποῖαι τόσον συμφώνουν πρὸς ἀλλήλας.

»5. Διεβίβασα ἀμέσως τὰ τηλεγραφήματα εἰς Βιέννην καὶ Λονδίνον. Ἐσθαινόμην ὅτι θὰ μοι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερνικήσω τὰς δυσχερείας τοῦ ζητήματος, καὶ ἤμην εὐτυχὴς ἐπὶ τῇ προβλέψει τῆς εἰρηρικῆς διευθετήσεως.

»6. Ἐν ᾧ ἡτοιμάζον μίαν διακοίνωσιν πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Τσάρον, τὴν ἐπομένην πρωΐαν, δι' ἣς τὸν ἐπληροφόρουν ὅτι ἡ Βιέννη, Λονδίνον καὶ Βερολίον, συμφώνουν ὡς πρὸς τὴν διαχειριστὴν τῆς ὑποθέσεως, ἔλαβον αἴφνης τηλεφώνημα παρὰ τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀρχικαγκελλάριου, ὅτι τὴν παρελθούσαν νύκτα ὁ Τσάρος διέταξε τὴν κινητοποίησιν τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ, ὅπερ, φυσικά, ἐσήμαινε μέτρον κατὰ τῆς Γερμανίας, ἐν ᾧ μέχρι τότε τὰ ῥώα ῥωσικὰ στρατεύματα εἶχον

ἤδη κινητοποιηθῇ κατὰ τῆς Αὐτοῦρας.

»7. Εἰς ἓν τηλεγράφημα ἐκ Λονδίνου, ὃ ἐκεῖ Ἐπι-
 τετραμμένος μου μὲ ἐπληροφόρει διὰ ἀντελαμβάνετο,
 ὅτι ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις θὰ ἡγγυᾶτο τὴν οὐδε-
 τερότητα τῆς Γαλλίας, καὶ ἐπεθύμει νὰ γνωρίζῃ ἂν ἡ
 Γερμανία θὰ ἀπεῖχεν ἀπὸ ἐπιθέσεως. Ἐτηλεγράφησα
 πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα, προσωπικῶς, ὅτι τῆς
 κινητοποιήσεως διαταχθείσης ἤδη, δὲν ἡδυνάμην νὰ
 τὴν ἀναστειλῶ, ἀλλ' ἔὰν ἡ Α. Μ. ἡδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ
 διὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς τὴν οὐδετερότητα τῆς
 Γαλλίας, θὰ ἀπεῖχον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιτεθῶ κατ' αὐτῆς,
 ἀφίνων αὐτὴν ἥσυχον, καὶ χορηγοποιῶν τὰ στρα-
 τεύματά μου ἀλλαχοῦ. Ἡ Α. Μ. μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι
 ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ πρότασίς μου ἐβασίλειτο ἐπὶ μιᾷ παρε-
 ξηγήσεως, καὶ ἐξ ὧων μοὶ εἶπε δυνατόν νὰ συμπε-
 ράω, ὅτι ὁ Ε. Γουβὲν οὐδέποτε ἔλαβε τὴν προτάσιν
 μου ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν. Οὐδέποτε ἔδωκεν ἀπάντη-
 σίν τινα εἰς αὐτήν. Τοῦναντίον ἔδηλωσεν, ὅτι ἡ Ἀγ-
 γλία ἦτο ἡναγκασμένη νὰ υπερασπίσῃ τὴν οὐδετερότητα
 τοῦ Βελγίου, ἡ ὁποία ἔδει νὰ παραβιασθῇ ὑπὸ τῆς
 Γερμανίας διὰ στρατηγικοὺς λόγους, ἐπεὶ εἶχον λη-
 φθεῖ εἰδήσεις, ὅτι ἡ Γαλλία προητοιμάζετο ἤδη νὰ
 εἰσέλθῃ εἰς τὸ Βέλγιον, καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Βέλγων
 εἶχεν ἀποκρούσει τὴν αἰτησίαν μου, περὶ ἐλευθέρως διε-
 λεύσεως τῶν στρατευμάτων μου διὰ τοῦ Βελγικοῦ
 ἐδάφους, μὲ τὴν ἐγγύησιν ὅτι δὲν θὰ θιχθῇ ἡ ἐλευθε-
 ρία τῆς χώρας του. Εἶμαι λίαν εὐγνώμων πρὸς τὸν
 Πρόεδρον διὰ τὸ τηλεγράφημά του.

•ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Α. Β. •

Τὸ λίαν ἐνδιαφέρον καὶ σημαντικώτατον τοῦτο ἐγ-
 γραφον διευκρινίζει ἐν σημείῳ, ὅπερ ἄλλως τε οὐδέ-

ποτε ἔμεινε σκοτεινὸν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, τὴν προμελετημένην παραδιάσιν τῆς οὐδετερότητος τοῦ Βελγίου, τοῦ ὁποίου τὸ ἔδαφος «ἔδει νὰ παραβιωθῇ ὑπὸ τῆς Γερμανίας διὰ στρατηγικοὺς λόγους», προστιθεμένου τοῦ σαθροῦ ἐπιχειρήματος ὅτι «εἰδήσεις εἰς χὸν ληφθῇ ὅτι ἡ Γαλλία προητοιμάζετο ἤδη νὰ εἰσέλθῃ εἰς Βέλγιον», χωρὶς καὶ οὐδὲ τὸ πρόσχημα νὰ ὑφίσταται, ὅτι οἱ Γάλλοι ἀπεπειράθησαν παραδιάσιν τινα τῶν βελγικῶν συνόρων, πρὸ τῆς γερμανικῆς εἰσβολῆς, εἰς τὴν ἀτυχῇ ἐκείνην χώραν. Φυσικά, τὸ ἔτερον ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῶν Βέλγων ἀπέκρουσε τὴν αἴτησιν περὶ διελεύσεως τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων διὰ τοῦ βελγικοῦ ἐδάφους, ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἐλευθερίας τῆς χώρας του, εἶναι ἔτι σαθρότερον. Ἐγκαινιάζον, ὧντως, νέαν ἐποχὴν εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν σχέσεις, καθ' ἣν ἓν μικρὸν ἔθνος θὰ ἐξήρτα τοῦ λοιποῦ τὴν ἐλευθερίαν του ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐπιθυμίας ἑνὸς ἰσχυροῦ γείτονος, ζητοῦντος νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ ἐδάφους του, διὰ νὰ προσβάλλῃ ἑτέραν παρακείμενην χώραν.

Ἀνεξαρτήτως τῆς παραδιάσεως τῆς βελγικῆς οὐδετερότητος, τί θὰ συνέβαινε εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν καὶ εἰς τὸν κόσμον ὅλον, ἐὰν ἡ Πρωσικὴ ἀπολυταρχία ἀφίνετο ἐλευθέρα νὰ κατασυντρίψῃ, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ ἔθνη τῆς γῆς; Πρῶτον, θὰ εἶχόμεν τὴν ἡτταν τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Σερβίας ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας, τὴν προσάρτησιν μεγίστου τμήματος τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, καὶ γερμανικὴν ἐπιρροὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν Ρωσίᾳ, καὶ ὅλας τὰς ἀκενώτους πηγὰς τῆς μεγάλης αὐτῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τῆς Γερμανίας. Ὅλοι οἱ στόλοι τοῦ κόσμου θ' ἀπέκλειον ἀνωφελῶς

τὰς γερμανικὰς ἀκτὰς, ἐὰν ἡ Γερμανία ἐλάμβανε ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τοῦ Κράτους τῶν Ρωμανῶν. Ὅταν ἡ Ρωσσία θὰ ἤτιστατο, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ ἀπερροφάτο, ἡ Γαλλία θὰ ἦτο πλεόν εὐκολος λεία, ἡ δὲ Μεγάλη Βρεττανία, καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ἡνωμένη μετὰ τὴν Γαλλίαν εἰς τὸν πόλεμον, θὰ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐν σοβαρώτερον πρόβλημα, ἐὰν τὰ ὑποβρύχια θὰ ἠδύναντο νὰ ὀρμῶνται ἤδη ἐκ Χερσούργου καὶ τοῦ Καλαί, ἐκ Βρέστης καὶ τοῦ Βορδῶ, μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς πειρατείας καὶ τῆς δολοφονίας, καὶ τέλος θὰ ἤρχετο καὶ ἡ ἰδική μας σειρὰ (τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν), καὶ ἡ σειρὰ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ἡ πρώτη ἐπίθεσις δὲν θὰ ἐνθρογείτο καθ' ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τῆς Νοτίου ἢ τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, εἰς σημείον τι, ὅπου δὲν θὰ ἦτον εἰς ἡμᾶς τόσον εὐκολόν ν' ἀποστείλωμεν στρατεύματα πρὸς βοήθειαν τῶν γειτόνων μας, ὅσον θὰ ἦτον εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ ἐπιτεθῇ.

Ἐνθυμηθῆτε, ὅτι εἰς τὴν Νότιον Βραζιλίαν, ἡ πρὸς τὴν «Μητέρα Πατρίδα» πλῆσις τετραχοσίων περίπου χιλιάδων Γερμανῶν μεταναστῶν συγκρατεῖται, ὡς ἐξηκρίθωσα, διὰ σημαντικωτάτων ἐνιαυσίων χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θησαυροφυλακείου τοῦ Βερολίνου, δι' ἐκπαιδευτικούς σκοπούς.

Ἦτο ἀρκετὰ λογικὴ ἡ παρατήρησις, τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην, καθ' ἣν συνέταξε τὸ ἀνωτέρω πρὸς τὸν Πρόεδρον τηλεγράφημα, ἔκαμεν ὁ Κάιζερ, ὅτι ἡ εἰσοδος τῆς Μ. Βρεττανίας εἰς τὸν πόλεμον θὰ μετέβαλε τὴν ὅλην κατάστασιν, καὶ θὰ παρέτεινε τὸν πόλεμον ἐπὶ μακρόν. Ὁ Κάιζερ μοι ὠμίλει μᾶλλον μετ' ἀθυμίαν περὶ τοῦ πολέμου. Προσεπάθησα νὰ τὸν καλοκαρδίσω ὀλίγον, λέγων ὅτι τὰ στρατεύματά

του ταχέως θὰ εἰσήρχοντο εἰς Παρισίους, ἀλλ' ἀπῆν-
τησεν :

— Ἡ Ἀγγλία μεταβάλλει τὴν ὅλην κατάστασιν...
Πεισματάρικο ἔθνος!... θὰ παρατείνῃ τὸν πόλεμον.
Ὁ πόλεμος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τελειώσῃ γρήγορα.

Ἦτο, ὅντως, ἡ εἴσοδος τῆς Μεγάλης Βρεταννίας,
ἀμυνομένης τῶν δικαιωμάτων τῶν μικρῶν ἐθνῶν, ἀμυ-
νομένης τῆς ἡγγυημένης οὐδετερότητος τοῦ Βελγίου,
ἡ ὁποία ἔσωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῶν
Πρώσων, οἵτινες εἶχον κυριευθεῖ ὑπὸ τῆς βουλυμίας
τῶν κατακτήσεων, καὶ συνεπῶς ἔσωσεν ἐπίσης καὶ τὴν
Ἀμερικὴν καὶ τὸ προστατευτικὸν δόγμα τοῦ Μονρόε.

Τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφο, ὅπερ φέρει ἡμερομηνίαν 10
Αὐγούστου 1914, ἐκμηδενίζει τὴν δήλωσιν τὴν γενο-
μένην τὴν 4ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ Ῥάϊχσταγ, ὑπὸ
τοῦ Μπέτμαν Χόλδεγκ, εἰς τὸν ὅπ' αὐτοῦ ἐκφωγήθηεν ὁ
λόγον, δι' οὗ διετύπωσεν τὴν τότε ἐπίσημον ἐξήγησιν, ὅτι αἱ
Κεντρικαὶ Αὐτοκρατορίαι εἰσῆλθον εἰς ἐμπόλεμον κατά-
στασιν. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Μπέτμαν Χόλδεγκ
ἐπέμεινεν ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι ἡ Γαλλία ἤρχισε
πρῶτῃ τὸν πόλεμον, λέγων: «Ἀεροπόροι ἔρριψαν
βόμβας καὶ περίπολοι ἱππικοῦ καὶ ἀποσπάσματα πε-
ζικοῦ εἰσῆλσαν εἰς τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην.
Συνεπῶς, ἡ Γαλλία, καίτοι ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις
δὲν εἶχεν ἀκόμη κηρυχθῇ, προσέβαλε τὸ ἔδαφός μας».
Ἀλλ' οὐδεμιᾶς μνείας τούτου, ὅπερ θὰ ἦτο μεγίστης
σπουδαιότητος, ἐὰν εἶχεν ἀληθείας, γίνεται ὑπὸ τοῦ
αὐτοκράτορος, ὅταν οὗτος ἔγραφεν πρὸς τὸν Πρόεδρον
Οὐίλσον, ἕξ ἡμέρας ἀργότερον.

Τὴν 4ην Σεπτεμβρίου, ὁ Ἀρχικαγκελλάριος μοι ἔ-
δωσε μίαν δήλωσιν διὰ νὰ τὴν διαδιδάσω εἰς τοὺς δη-
μοσιογράφους, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπετίθετο κατὰ τῆς Μεγ.

Βρετανίας, καὶ ἐδεδαίοντο ὅτι τὸ ἔθνος τοῦτο δὲν ἐπεθύμει τὴν φιλίαν τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἠγλαύνετο ὑπὸ τῆς ἐμπορικῆς ἀντιζηλίας καὶ ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ κατασυντρίψῃ τὴν Γερμανίαν, ὅτι αἱ καταδοληθεῖσαι ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης προσπάθειαι ἀπέτυχον, διότι ἡ Ρωσσία, ὑφ' οἵανδῆποτε περιστάσιν, εἶχεν ἀποφασίσει τὸν πόλεμον, καὶ ὅτι ἡ Γερμανία εἰσῆλθεν εἰς τὸ Βέλγιον διὰ νὰ προλάβῃ ἐσχεδιασμένην γαλλικὴν προέλασιν. Ἰσχυρίζετο, ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς συνεπείας ἐπὶ τῆς Λευκῆς Φυλῆς, παρῶτρυνε τὴν Ἰαπωνίαν εἰς μίαν πειρατικὴν ἐκστρατείαν, καὶ προσέθετεν, ὅτι Βελγίδες κόραι καὶ γυναῖκες ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τραυματιῶν, ὅτι ἀξιωματικοὶ προσεκλήθησαν εἰς δεῖπνα, καὶ ἐφανεύθησαν ἐνῶ ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν, ἀπὸ τοῦς ἀπέναντι αὐτῶν καθήμενους, καὶ ὅτι Βελγίδες γυναῖκες ἐκοίμωντο τὸν καιρὸν τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐγκατασταθεῖ εἰς τὰς οἰκίας των, καθ' ὃν χρόνον οὗτοι ἐκοιμῶντο. Φυσικῶς, ὁ Ἀρχικαγκελλάριος κατέληξεν, ὅτι ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ὁ γερμανικὸς λαὸς δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ ἀνωφελεῖς ὁμότητες, ἢ οἵανδῆποτε ἀπανθρωπίαν (!)

Τὴν 16ην Αὐγούστου, ὁ Κάιζερ ἀνεχώρησεν ἐκ Βερολίνου διὰ τὸ μέτωπον. Ἐγραψα πρὸς τὸν Αὐτάρχην του, λέγων ὅτι θὰ ἐπεθύμουν νὰ μοὶ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τὸν σταθμόν, καθ' ἣν στιγμήν ἀνεχώρει, διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω, ἀλλ' ἡ πρότασίς μου ἀπεκρούσθη ὑπὸ διάφορα προσχήματα. Ἐκτοτε, ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε κυριολεκτικῶς ἐγκαταλείψει τὸ Βερολῖνον, καὶ ἔζη εἴτε εἰς Σιλεσίαν, εἴτε εἰς Πλές, εἴτε εἰς ἄλλο τι μέρος πλησίον τοῦ Δυτικοῦ μετώπου. Κατ' ἀρχάς, ἀκολουθοῦντα τὸ προηγούμενον τοῦ πολέμου τοῦ 1870, τὰ σημαντικώτερα μέλη τῆς

Κυβερνήσεως, ἠκολούθησαν τὸν Κάιζερ εἰς τὸ μέτωπον. Ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχικαγκελχάριος καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐγκατέλειψαν τὰ ὑπουργεῖά των, καὶ συνώδευσαν τὸν αὐτοκράτορα. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, ὅταν κατέστη φανερόν, ὅτι ὁ πόλεμος θὰ διεξήγετο ἐπὶ πολλῶν μετώπων, καὶ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ ζητήματος ὀλίγων ἐβδομάδων, ὥς ἐν ἀρχῇ ὑπέθετον οἱ Γερμανοί, οἱ ἐπίσημοι οὗτοι ἐπέστρεψαν εἰς τὰ γραφεῖά των, εἰς Βερολίνον. Ἐν τῷ μεταξύ, ὅμως, μεγάλη σύγχυσις προεκλήθη ἐκ τῆς γελοίας προσπαθείας τῆς ἀπομιμήσεως τῶν συγρηθειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτησαν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Ὅταν ὁ φὸν Γιάωφ, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπουσίαζεν εἰς τὸ Μέγα Ἐπιτελεῖον, οἱ διπλωμάται, οἱ παραμείναντες ἐν Βερολίνῳ, διεξήγαγον τὰς συνεννοήσεις των μετὰ τὸν Ζίμμερμαν, ὁ ὁποῖος ἀκολούθως ᾤφειλε τὰ πάντα νὰ διαδιδάξῃ εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον.

Τὸν Αὐγουστον, φαίνεται ὅτι φῆμαι ἐκυκλοφόρησαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅτι ἐπιφανεῖς Σοσιαλισταὶ τῆς Γερμανίας ἐτυφελίσθησαν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ πολέμου. Τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν μοι ἐτηλεγράφησε, συνεπῶς, νὰ ἐξακριβώσω ἂν αἱ φῆμαι αὗται εἶχοντο ὑποστάσεως, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν Λίμπκνεχτ καὶ τὴν Ρόξαν Δούξεμβουργ. Ὁ Λίμπκνεχτ εἶνε δικηγόρος καὶ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα του ἐν Βερολίνῳ. Τοῦ ἐτηλεφώνησα καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ ἔλθῃ νὰ μεῖδῃ. Ἦλθε καί, φυσικά, διὰ τῆς παρουσίας του, ἐξηκρίδωσα τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶχε θανατωθῇ. Μοῦ εἶπεν, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ φῆμαι ἦσαν ἐντελῶς ἀνακριθεῖς, καὶ προσέθεσεν ὅτι δὲν εἶχε καμμίαν ἐναντίωσιν νὰ τηλεγραφήσω τὴν δῆλωσιν, ὅτι οἱ Σοσιαλισταὶ ἦσαν πολέμιοι τοῦ Τσαρισμοῦ, καὶ ὅτι αὐτὸς προ-

σωπικῶς εἶχε πεποιθῆσιν εἰς τὸν γερμανικὸν στρατόν, καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Πολὺς κόσμος συγγέει τὸν Λίμπκνεχτ μὲ τὸν πατέρα του, ὁ ὁποῖος σήμερον δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν ζώην. Ὁ Λίμπκνεχτ, υἱός, εἶνε ἀνὴρ ἡλικίας, ἴσως, 43 ἐτῶν, μὲ μαύρην πυκνὴν κόμην καὶ μύστακα, καὶ φορῶν διόπτρας, ἄνθρωπος μεσαίου ἀναστήματος καὶ καθόλου γερῆς κράσεως. Εἰς τὰς συνεχεῖς διακοπὰς, τὰς ὁποίας ἔκαμεν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων τοῦ Ράιχσταγ, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου, ἡ φωνή του ἀντήγει ὀξεῖα καὶ διαπεραστική. Φυσικά, πᾶς ὅστις ἀφηγεῖ τὴν βρείαν χεῖρα τῆς Ἀπολυταρχίας πρέπει νὰ κατέχεται ὑπὸ νευρικότητος. Ὅλοι ἐγνωρίζομεν, ὅτι, θάττον ἢ βράδιον, ἡ Ἀπολυταρχία θὰ «περιάρπαχνε» τὸν Λίμπκνεχτ, καὶ ἡ εὐκαιρία τῆς παρουσιάσθῃ ὅταν αὐτὸς ἐνεφανίσθῃ μὲ πολιτικὴν ἐνδυμασίαν εἰς τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν διαδήλωσιν εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Πότσδαμ. Ὑπὸ τὴν πρόφασιν, ὅτι παρέδῃ τὸν κανονισμόν, παρουσιασθεὶς μὲ πολιτικὴν ἐνδυμασίαν, ἐνῷ εἶχεν ἤδη προσκληθῇ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, καὶ ὅτι προσεπάθει νὰ ἐξερεθίσῃ τὰ πλήθη, κατεδικάσθῃ εἰς μακρὰν φυλάκισιν. Δὲν δύνανται τις εἰμὴ νὰ θαυμάσῃ τὸ θάρρος τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Σήμερον εἶνε ἓνας ἀπλοῦς δικηγόρος, ἀλλ' εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις ὁποῖον ρόλον θὰ παίξῃ εἰς τὸ μέλλον. Εἶνε πιθανόν, ὅτι, ὅταν οἱ Σοσιαλισταὶ καθήσουν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ ἀνασκοπήσουν τὰ πράγματα μὲ ἡρεμίαν, θὰ εὕρουν ὅτι ἡ ἡγεσία τοῦ Σάϊντεμαν ὑπῆρξε παρὰ πολὺ συντηρητική, ὅτι οὗτος ὑπέκυψεν πᾶνυ προθύμως εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς Ἀπολυταρχίας, καὶ μὲ πολὺ ἐλαφρὰν καρδίαν ἐγκατέλειψε τὸ πρόγραμμα τῶν Σοσιαλιστῶν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὁ Λίμπκνεχτ, ἴσως, θὰ ἐλάμβανεν εἰς χεῖρας του

τὴν ἡγεσίαν τοῦ κόμματος, καὶ εἶνε ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πιθανότητος, ὅτι ὁ Σάϊντεμαν, καὶ τινες ἄλλοι, τοῦ κόμματός του, θὰ καθίσταντο Φιλελεύθεροι μᾶλλον ἢ Σοσιαλισταί.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ

Τὴν 4ην Φεβρουαρίου 1915, ἡ Γερμανία ἀνήγγει-
λεν ὅτι τὴν 18ην Φεβρουαρίου, θὰ ἤρχιζεν ὁ διὰ τῶν
ὑποβρυχίων ἀποκλεισμός τῆς Μ. Βρετανίας. Μετὰ
τοῦτο ἔλαβον χώραν παράδοξοι τινες καὶ μυστηριώδεις
συνεννοήσεις. Περὶ τὴν 18ην Φεβρουαρίου, ἔλαβον Ἄμε-
ρικανὸς ὁ ὅστις εἶχε μεγάλην εἰκεινότητα μετὰ
μέλη τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου, ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μοι
ἀνεκοίνωσεν, ὅτι ἡ Γερμανία ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην καὶ
ἦτο ἐτοίμη νὰ ἀνοίξῃ διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν σκο-
πὸν αὐτόν. Ἔδει, ὅμως, ὅπως ὁ Ἀμερικανὸς οὗτος με-
ταβῇ προηγουμένως εἰς Παρισίους καὶ εἰς Πετρούπο-
λιν, καὶ πληροφορήσῃ τὴν Γαλλικὴν καὶ Ρωσικὴν
Κυβέρνησιν, περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς δυνάμεως τοῦ Γερ-
μανικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς θέσεώς του, λέγων ὅτι γνω-
ρίζει τοῦτο ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, κατόπιν τῆς ἐπιτκί-
ψεώς του εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέτωπα. Μοῦ ἔδωκε νὰ ἐν-
νοήσω, ἐπὶ πλεον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ φὸν Τίρπιτς ἐπε-
θύμει διακαῶς τὴν εἰρήνην, ἴσως ἀπὸ φόβον ὅτι ὁ
προτιθέμενος ἀποκλεισμός δὲν θὰ ἐπετύγχανε. Φυσικά,
ἐπληροφόρησα περὶ ὧν τούτων τὸ Ἀμερικανικὸν
Υπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Μίαν νύκτα ὠδηγήθην διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, εἰς μίαν μυστηριώδη συνάντησιν μετὰ τοῦ φόν Τίρπιτς. Ὅταν, ὅμως, ἔμεινα μόνος μετ' αὐτοῦ, δὲν εἶχε τίποτε ὀρισμένον νὰ μοῦ εἶπῃ, ἢ νὰ μοῦ προτείνῃ. Ἐὰν ὑπῆρχεν εὐκαιρία τις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, ἢ εὐκαιρία ἐκείνη ἀφέθη ν' ἀπολεσθῇ. Εἰς ἐμὲ φαίνεται μᾶλλον, ὅτι ἔλη ἡ ἰδέα ἦτο νὰ ὑπάγῃ ὁ Ἀμερικανὸς ἐκεῖνος εἰς Παρίσιους καὶ Πετροῦπολιν, νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ἐξ ἰδίων του παρατηρήσεων τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεως τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καὶ νὰ προσπαθήσῃ διὰ τοιούτων μέσων νὰ πείσῃ τὴν μίαν, ἢ καὶ ἀμφοτέραις τὰς χώρας ταύτας, νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀντάντ. Ὅλα αὗτὰ συνέβησαν δέκα περίπου ἡμέρας πρὸ τῆς 18τῆς Φεβρουαρίου, τῆς ἀναγγελθείσης ἡμέρας διὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ διὰ τῶν ὑποβρυχίων αποκλεισμοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας.

Ἐννοεῖται ὅτι, ὡς πρεσβευτὴς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, εἶχον πάντοτε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσω μίαν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ Κάιζερ, καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχον ζητήματα ὡς πρὸς τὴν μεταχείρισιν τῶν αἰχμαλώτων, καὶ ἐπίσης ὡς πρὸς τὸν προτιθέμενον ὑποβρυχιακὸν πόλεμον, περὶ τῶν ὁποίων ἐπεθύμουν νὰ συζητήσω μετ' αὐτοῦ, ἐζήτησα πολλάκις παρ' αὐτοῦ μίαν ἀκρόασιν. Κάθε φοράν, ἡ αἴτησίς μου ἀπερρίπτετο, ὑπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρόσχημα. Ὅταν ὁ στρατιωτικὸς μας ἀκόλουθος, ταγματάρχης Λάγκχορν, ἀνεχώρησε, τὸν Μάρτιον 1915, ἔσχε μίαν ἀποχαιρετιστήριον ἀκρόασιν παρὰ τῷ Κάιζερ, καὶ τότε τὸν παρεκάλεσα νὰ εἶπῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅτι ἀπὸ μακροῦ χρόνου δὲν τὸν εἶδον καὶ εἶχον λησμονήσει τὴν μορφήν του. Ὁ Λάγκ-

χορν μου ἀνήγγειλεν, ὅτι διεβίβασε τὸ μήνυμα τοῦτο εἰς τὸν Κάϊζερ, καὶ ὅτι ὁ Κάϊζερ ἀπήντησε :

— Δὲν ἔχω τίποτε μὲ τὸν κ. Ζέραρδ προσωπικῶς, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἴδω τὸν πρεσβευτὴν μιᾶς χώρας, ἥ ὅποια προμηθεύει ὅπλα καὶ πολεμοφόδια εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Γερμανίας.

Τὸν Ἀπρίλιον ἐξηκολούθησαν αἱ διαπραγματεύσεις ἐπὶ τῆς τορπιλίσσεως τοῦ «Οὐίλλιαμ Φράϋ», Ἀμερικανικοῦ ἀτμοπλοίου, τὸ ὁποῖον ἐδουθίσθη ἐν ᾧ μετέβαινεν εἰς Ἱρλανδίαν μὲ φορτίον τροφίμων. Ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἀπῆτει διὰ λογαριασμὸν τῶν ἰδιοκτητῶν ἀποζημίωσιν. Οὐδεὶς λόγος ἐγένετο περὶ τοῦ φορτίου. Ἀλλ' ἡ γερμανικὴ ἀπάντησις ἰσχυρίζετο, ὅτι τὸ φορτίον τοῦ «Οὐίλλιαμ Φράϋ», ὁποτελούμενον ἀπὸ τρόφιμα προωρισμένα δι' ἑνὸς ἐξωπλισμένου ἐχθρικοῦ λιμένα, καὶ συνεπῶς ὑποτεθέμενα ὅτι προωρίζοντο διὰ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, ἦτο ἕνεκα τούτου λαθρεμπόριον πολέμου. Ὁμίσσα περὶ τούτου εἰς τὸν φὸν Γιάγωφ, καὶ τοῦ εἶπον ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην μου, τοῦτο, ὥς, θὰ ἰσοδυναμῇ μὲ μίαν ὁμολογίαν ἐκ μέρους τῆς Γερμανίας, ὅτι δικαιολογεῖ πλήρως τὸν ἀγγλικὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Γερμανίας. Εἶπεν ὅτι τὸ σιμείωμα συνετάχθη ἀπὸ τὸν Kriege, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ νομικὸς τῶν σύμβουλος ἐπὶ τῶν Διεθνῶν Νόμων, καὶ ὅτι δὲν ἤθελε ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Kriege. Πραγματικῶς, ὅλα τὰ τρόφιμα τὰ ἀποστελλόμενα εἰς Γερμανίαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὥφειλον νὰ ἀποδιδοσθῶσιν εἰς ἐξωπλισμένον τινα λιμένα, καί, συνεπῶς, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτῆς τῆς Γερμανίας, ταῦτα ἠδύναντο νὰ ὑποτεθῶσιν, ὅτι προωρίζοντο διὰ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ θεωρηθῶσι λαθρεμπόριον πολέμου ὑπὸ τῆς Ἀντάντ!

Οἱ Διεθνεῖς Νόμοι πάντοτε ἀνεγνώρισαν, ὅτι ἰδιώται, καὶ ἰδιωτικαὶ ἐταιρεῖαι, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ πωλοῦν ὅπλα καὶ πυρομαχικὰ εἰς οἷονδήποτε ἐμπόλεμον, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνεγνώρισθη καὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Χάγης τοῦ 1907. Αὐτὸς οὖτος ὁ Kriege, ὁ ὁποῖος ἀντιπροσώπευε τὴν Γερμανίαν εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Χάγης τοῦ 1907, εἶπε τότε, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συζητήσεων, τὰ ἑξῆς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου :

«Τὰ οὐδέτερα σκάφη, τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται εἰς τοιοῦτον ἐμπόριον, διαπράττουν παράβασιν τῶν καθηκόντων τῆς οὐδετερότητος. Ἐν τούτῳ, συμφώνως πρὸς μίαν ἀρχὴν γενικῶς παραδεδομένην, τὸ Κράτος, τοῦ ὁποίου τὸ σκάφος φέρει τὴν σημαίαν, δὲν εὐθύνεται διὰ ταύτην τὴν παράβασιν. Τὰ οὐδέτερα Κράτη δὲν εἶνε ὑποχρεωμένα ν' ἀπαγορεύσουν εἰς τοὺς ὑπηκόους των ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἐμπολέμων ἔδει νὰ θεωρηθῇ ὡς παράνομον» («Conférence Internationale de la Paix, la Haye, 15 Juin / 18 Octobre 1907». Vol III, p. 859).

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαφορῶν μας μετὰ τὸν στρατηγὸν Χουέρτα, γερμανικὰ ἀτμόπλοια ἀπεβίβασαν εἰς Μεξικὸν ὅπλα καὶ πολεμοφόδια διὰ τὰς δυνάμεις τοῦ Χουέρτα, προσερχόμενα ἐκ Γερμανίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Βοερικοῦ πολέμου, οἱ Γερμανοί, οἱ ὅποιοι ἀπροκαλύπτως ἐξεδήλουν τὴν συμπάθειάν των πρὸς τοὺς Βόερς, ἐπρομήθευσαν, ἐν τούτοις, εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν μεγάλας ποσότητας ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν, προωρισμένων πρὸς χρῆσιν κατὰ τῶν Βόερς, καθ' ὃν χρόνον, μάλιστα, ἦτο κατὰδῆλον ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχε διὰ τοὺς Βόερς πιθανότης, νὰ προμη-

θευθῶσι καὶ αὐτοὶ ὅπλα καὶ πολεμοφόδια ἐκ Γερμανίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου (1).

Ἐφαίνεται ὡς ἐάν ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις ἐπεθύμει νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸ ζήτημα τῶν προμηθειῶν, διὰ νὰ ἐξεγείρῃ τὸ μίσος κατὰ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ν' ἀναγκάσῃ τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν νὰ σταματήσῃ ἀμέσως τὴν ἐξαγωγήν τῶν προμηθειῶν τούτων, διὰ τὸν φόβον τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἢ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Γερμανοαμερικανῶν προπαγανδιστῶν. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1914, ὁ Ζίμμερμαν μοι ἔδειξεν ἕνα μακρὸν κατάλογον, ἀποσταλέντα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Μπέρνστορφ, εἰς τὸν ὁποῖον κατεγράφοντο μεγάλαι ποσότητες ἐφιππίων, αὐτοκινήτων, βαγόνιων, ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, τροφίμων κλπ., ἐξαχθεῖται ἐξ Ἀμερικῆς διὰ τὰς συμμαχικὰς χώρας, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐξεφράζετο ἡ ἀξίωσις, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμπορίου ἐπειδὴ εἶχε λάβει τὴν μεγάλην διαστάσει, ἔδει νὰ σταματήσῃ. Τὸν Φεβρουάριον 1915, ἐν τῇ Ἐπισήμῳ Ἀνακοινωθέντι τῆς ἡμέρας, ἀνεγράφετο ἡ ἀκόλουθος δήλωσις: «Ζωηρὸν πῦρ βαρέως πυροβολικοῦ εἰς τρεῖς τινὰς τοῦ Δυτικοῦ Μετώπου, μὲ ἀμερικανικὰ πυρομαχικὰ κατὰ τὸ πλεῖστον», καὶ τὸν Ἀπρίλιον, ἐν τῇ Ἐπισήμῳ Ἀνακοινωθέντι, κατὰ τι ὡς τὸ ἀκόλουθον: «Αἰχμάλωται Γάλλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Πυροβολικοῦ λέγουν, ὅτι ἔχουν μεγάλα ἀποταμιεύματα ἀμερικανικῶν πυρομαχικῶν,» Ἐλαβον μέσῳ τοῦ ἐν Οὐασσιγγτῶν Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, μίαν δήλωσιν τοῦ ἐκεῖ Γάλλου Πρε-

(1) Σημ. Μετ. — Εἶνε ἐπίσης γνωστὸν, ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἐπρομήθευσαν πυρομαχικὰ εἰς τοὺς Ρώσους κατὰ τὸν Ἰαπωνικὸν πόλεμον τοῦ 1904, εἰς τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν τοῦ 1897, καὶ κατὰ τὸν Βαλκανικὸν Πόλεμον τοῦ 1912, ἰσχυρίζομενοι, ὅτι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τὸ πράττουν,

σθέντος, πιστοποιούσαν ότι μέχρι της εποχής εκείνης, τέλη Ἀπριλίου 1915, τὸ Γαλλικὸν Πυροβολικόν, οὐδὲ μίαν καὶ δόξαν εἶχε προμηθευθῇ ἐξ Ἀμερικῆς. Οἱ Γερμανοί, ὅμως, ἀπὸ τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν ἱκανοποιούτο. Ἐρχίνοντο ἀποφασισμένοι νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν ἐξ Ἀμερικῆς ἀποστολὴν οἰουδήποτε εἶδους, εἴτε τροφίμων, εἴτε πυρομαχικῶν, ἅτινα ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν Συμμάχων. Αἱ ἐφημερίδες ἦσαν πλήρεις σφοδρῶν ἐπιθέσεων κατὰ της Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Προέδρου Οὐίλσον, καὶ γελοιογραφιῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν πώλησιν τῶν πυρομαχικῶν. Ἐφαίνετο ὅτι οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀντιληφθῶσιν ὅτι μᾶς ἦτον ἀδύνατον νὰ παραδιάσωμεν τὴν Συνθήκην της Χάγης διὰ νὰ μεταβάλλωμεν τοὺς κανόνας τοῦ παιχνιδίου, ἐπεὶδὴ ὁ εἰς τῶν παικτῶν, μετὰ τὴν ἐξαρκίαν τῶν ἐχθροπραξιῶν, εὗρισκεν ὅτι οἱ κανόνες αὗτοι ἀπέβαινον πρὸς ζημίαν τοῦ. Οὕτως ἠδύναντο ν' ἀντιληφθῶσιν, ὅτι ἦτον ἀδύνατον εἰς τὴν Ἀμερικὴν νὰ μεταβάλῃ τοὺς διεθνεῖς της νόμους ἀναλόγως τῶν μεταβολῶν τῶν πολεμικῶν τυχῶν, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἕνα κανόνα ὅταν ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Γερμανῶν ἡ ἐποπτεία της θηλάσσης, καὶ ἕτερον ἐὰν τὴν ἐπανέκτων.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1915 μέχρι της ἡμέρας καθ' ἣν ἀνεχώρητα ἐκ Γερμανίας, δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἐμίλησα ποτὲ μὲ ἕνα Γερμανὸν χωρὶς νὰ μοῦ ὑπαινιχθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο. Ὀλίγον πρὸ της ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Γερμανίας, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1917, καὶ μετὰ τὴν διάδοσιν της φήμης περὶ πιθανῆς ἐπαναλήψεως τοῦ «ἀπηνούς» ὑποδρυχικοῦ πολέμου, εἰς μίαν ἐσπερίδα παρὰ τῷ Δρ. Σόλφ, Ὑπουργῷ τῶν Ἀποικιῶν, ἕνας γιγαντόσωμος Γερμανός, ὁ ὅποιος εὗρέθη ὅτι ἦτο εἰς τῶν Μεγάλων Δουκῶν τοῦ Μέλκλεμβουργ-Στάριν, ἐστάθη

εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐμὲ εἰς τὴν γερμανικὴν, εἶπε :

— Εἰσθε ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβευτὴς, καὶ θέλω νὰ σᾶς εἶπω, ὅτι ἡ διαγωγὴ αὐτὴ τῆς Ἀμερικῆς νὰ προμηθεύῃ ὅπλα καὶ πολεμικοὺς εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Γερμανίας, ἐχαράχθη βαθεῖα εἰς τὴν γερμανικὴν καρδίαν, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ τὸ ξεχάσωμεν αὐτὸ, καὶ ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐκδικηθῶμεν.

Ὡμίλει μὲ φωνὴν τόσον ὑψηλὴν, καὶ ἐκτύπα τὸ στῆθος του τόσον δυνατὰ, ὥστε ὅλοι εἰς τὴν αἴθουσαν ἔπαυσαν τὰς συνομιλίας των διὰ νὰ ἀκούσουν. Ἐφερὲν εἰς τὸ στῆθος του τὰ παράσημα τοῦ Μέλανος Ἀετοῦ, τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ, τοῦ Ἐλέφαντος καὶ τοῦ Σερφεῖμ, καὶ ὅταν ἐκτύπα ὅλοι αὐτὸ τὸ θηριοτροφεῖον, τὸ κροτάλισμά του μόνον ἔκρινεν ἀρκετὸν θόρυβον. Τοῦ ὑπερβύσαντος ἡρέμως καὶ εὐγενῶς τὴν Συνθήκην τῆς Χάγης, καὶ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ἠδυναμέθα νὰ ἀλλάξωμεν τὸν Διεθνή Νόμον ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην, ἀναλόγως τῶν μεταβολῶν τῶν φάσεων τοῦ πολέμου, καὶ ὅτι καὶ ἡ Γερμανία ἐπίσης εἶχε προμηθεύσῃ εἰς τὴν Μ. Βρεττανίαν ὅπλα διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ τῶν Βόερς. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπήντησεν ἀπλῶς :

— Ἡμεῖς οἱ Γερμανοὶ ἀδιαφοροῦμεν ἐντελῶς διὰ τὰς Συνθήκας.

Καὶ ἡ ἀπάντησίς μου «Αὐτὸ τὸ λέγουν ὅλοι», ἦτο τόσον προφανές, ὥστε νὰ μὴν τὴν παραλείψω.

Ὁ Γερμανικὸς τύπος συνεχῶς ἐδημοσίευν ἄρθρα, ἔλα περιστρεφόμενα περὶ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ πόλεμος θὰ εἶχεν ἤδη λήξει, ἐὰν δὲν ἀπεστέλλοντο προμήθειαι ἐξ Ἀμερικῆς πρὸς τοὺς συμμάχους. Ὁλὴ ἡ κοινὴ γνώμη ἐνέκρινε τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως, ὅταν τὴν 4ην Φεβρουαρίου 1915, αὕτη ἐδημοσίευσεν τὴν

προκήρυξιν, ἡ ὁποία ἐδήλου ὅτι τὴν 18ην θὰ ἤρχιζεν ὁ ἀποκλεισμός τῆς Μ. Βρεταννίας, καὶ προειδοποιεῖ τὰ οὐδέτερα Κράτη νὰ φυλάσσωνται καὶ νὰ μὴ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀπηγορευμένην ζώνην.

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ "ΛΟΥΣΙΤΑΝΙΑΣ,,

Ἐκτοτε εἶχομεν συχνὰς κρίσεις συνεπεῖα τορπιλλίστως ἀμερικανικῶν ἀτμοπλοίων ὑπὸ γερμανικῶν ὑποβρυχίων. Φυσικά, ἡ εἰδησις τῆς τορπιλλίσσεως τῆς «Λουσιτανίας», τὴν 7 Μαΐου, καὶ τῆς μεγάλης ἀπωλείας ἀμερικανικῶν ὑπάρξεων, ἐπέφερε τὴν ὀξυτέραν κρίσιν. Ἐνεπεριττόν νὰ ἐνδιαφύσῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν διχκοινώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀντιπαραβέβησαν μεταξὺ τῶν δύο Κόσμων, ἐπειδὴ αὐταὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ παγκοσμίου τύπου. Λόγον τινα μετὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ ὑποβολὴν τῆς πρώτης ἀμερικανικῆς νότας περὶ τῆς «Λουσιτανίας» — 11 Μαΐου 1915, — ὁ Ζίμμερμαν ἐγευσμάτιτε μεθ' ἡμῶν. Μία εὐειδῆς Ἀμερικανὴ κυρία, ὑπανδρευμένη ἓνα Γερμανόν, ἦτο καὶ αὐτὴ ἐκ τῶν προσκεκλημένων, καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, καίτοι συνομιλοῦν μὲ κάποιον ἄλλον, ἤκουσα «μέσας-ἄκρας» μίαν συνομιλίαν τῆς μὲ τὸν Ζίμμερμαν. Ὅταν ὁ τελευταῖος οὗτος ἀνεχώρησε, τὴν ἠρώτησα τί ἔλεγε περὶ τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γερμανίας, τοῦ κ. Μπράουν καὶ τῆς «Λουσιτανίας», ποῦ τόσον συχνὰ ἀνέφερεν εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν τῆς. Τότε μοῦ εἶπεν ὅτι ἔλεγεν εἰς τὸν Ζίμμερμαν, πόσον ἦτο θλιβερόν ποῦ θὰ ἐφρεύγομεν ἀπὸ τὸ Βερολῖνον, ἐπειδὴ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ἡ διάρρηξις τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν ἐπέκειτο, καὶ ὅτι ὁ Ζίμμερμαν τῆς εἶπε νὰ μὴν ἀνησυχῇ δι' αὐτό, διότι πρὸ ὀλίγου ἐλήφθη ἐν τηλε-

γράφημα τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως, ἀγγέλον ὅτι ὁ ἐν Οὐασιγγτῶνι πρεσβευτὴς τῆς Αὐστρίας, Δρ Ντούμπα, ἐτηλεγράφησεν, ὅτι ἡ περὶ «Λουσιτανίας» Νότα τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Γερμανίαν ἐστάλη μόνον πρὸς κατευνασμὸν τῆς ἐν Ἀμερικῇ κοινῆς γνώμης, καὶ ὅτι ὅσα ἐν αὐτῇ ἐλέγοντο, δὲν ἐλέγοντο σπουδαίως. Μετέβην τότε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, παρὰ τῷ Ζήμερμαν, ὁ ὅποιος μοῦ ἔδειξε τὸ τηλεγράφημα τοῦ Ντούμπα, ἔχον κατ' οὐσίαν ἀκριβῶς ὡς μοι ἔλεγεν ἡ κυρία ἐκείνη. Φυσικά, ἀμέσως ἐτηλεγράφησα εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ἔστειλα καὶ μίαν λέξιν πρὸς τὸν Πρόεδρον. Τὰ λοιπὰ τοῦ ἐπεισοδίου εἶνε εἰς ὅλους γνωστά. Εἰγώ, βεβαίως, δὲν ἐγνώριζον τί πραγματικῶς συνέβη μετὰ τοῦ κ. Μπράουν καὶ τοῦ Δρος Ντούμπα, ἀλλ' εἰμὶ βέβαιος, ὅτι ὁ τελευταῖος αὐτὸς πρέπει νὰ παρενόησε δηλώσεις γενομένας εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κ. Μπράουν, ὑπὸ τύπον φιλικόν. Ἦτο ἐν ταῦταις εὐχάριστον τὸ ὅτι ἀνεκάλυψα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τὴν ὑπαρξιν τοῦ τηλεγραφήματος τούτου τοῦ Δρος Ντούμπα, διότι ἐὰν οἱ Γερμανοὶ ἐξηκολούθουν νὰ πιστεύουν, ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ Νότα δὲν εἶχε κανένα σοβαρὸν χαρακτήρα, ὁ πολέμος ἀναποφεύκτως θὰ προέκυπτεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μετὰ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀμερικῆς. Βλέπει τις ὅποιαν τροπὴν δύναται νὰ λάβουν πολλάκις μεγάλα γεγονότα ἀπὸ ἑνα γεῦμα καὶ ἀπὸ μίαν νόστιμην γυναικα.

Πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, μεγάλη ἀγανάκτησις εἶχε δημιουργηθῇ ἐν Γερμανίᾳ, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ «Λουσιτανία», κατὰ τὸ ἐξ Ἀμερικῆς ταξιδιδόν της, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Φεβρουαρίου, εἶχεν ὑψώσει τὴν ἀμερικανικὴν σημαίαν, ὅταν ἐπλησίαζε τὰ βρεττανικὰ

ὕδατα. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, ἤμην εἰς τὸ Winter Garden, μεγάλην αἴθουσαν συναυλιῶν ἐν Βερολίνῳ, μετὰ τοῦ Γκράντ Σμίθ, πρώτου Γραμματέως τῆς ἐν Βιέννῃ Πρεσβείας μας, καὶ μελῶν τινῶν τοῦ προσωπικοῦ μου. Φυσικὰ ὠμιλοῦμεν ἀναμεταξύ μας εἰς τὴν Ἀγγλικήν, γεγονὸς τὸ ὅποτον ἐξηρέθισεν ἓνα Γερμανὸν ὅστις ἔπινε κατὰ κόρον εἰς παρακειμένην τινα τράπεζαν. ἤρχισεν ἀμέσως νὰ κραυγάζῃ, ὅτι κάποιος ὠμίλει Ἀγγλικά, καὶ ὅταν κάποιος παρετήρησεν, ὅτι ἦτο ὁ Ἀμερικανὸς Πρεσβευτής, ἐκεῖνος ἀμέσως ἤρχισε νὰ λέγῃ μὲ δυνατὴν φωνήν, ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ἦσαν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ ὅτι ἡ «Λουσιτανία» ὕψωσε τὴν Ἀμερικανικὴν σημαίαν ὡς μετрон προφυλάξεως, εἰς τὰ Ἀγγλικά ὕδατα. Μετὰ ἐν ἔτος, εἶδον αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς ἱπποδρομίας, μίαν ἡμέραν, καὶ τὸν ἠρώτησα τί ἡγνῶει μὲ τὸν τόσον θόρυβον ποῦ ἔκαμε τότε εἰς τὸ Winter Garden. Αὐτὸς ἀμέσως μοῦ ἐξήγησε συγγνώμην, καὶ εἶπεν ὅτι ἦτο μεθυσμένος, καὶ ὅτι ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἐλησμόνουν τὸ ἐπεισόδιον. Αὐτὸ ἦτο τὸ μόνον τοιοῦτου εἶδους ἐπεισόδιον, τὸ ὅποτον μοῦ συνέβη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Γερμανίᾳ διαμονῆς μου.

Ὡς εἶπον, τὴν 11 Μαΐου 1915, ἐπέδωσα εἰς τὸν φὸν-Γιάγωφ τὴν πρώτην περὶ «Λουσιτανίας» Νόταν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως. Ἐκτοτε εἶχομεν συχνὰς συνδιαλέξεις μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τοῦ Ζίμμερμαν. Εἰς μίαν ἐκ τῶν συνδιαλέξεων ἐκείνων, ὁ Ζίμμερμαν μοῦ εἶπε :

— Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι δὲν τολμοῦν νὰ κάμουν τίποτε κατὰ τῆς Γερμανίας, διότι ἔχομεν 500,000 ἐφέδρους εἰς τὴν Ἀμερικὴν, οἱ ὅποιοι θὰ ἐγερθοῦν

ἐνοπλοὶ κατὰ τῆς κυβερνήσεώς σας, ἐὰν ἡ κυβέρνησίς σας ἐτόλμα νὰ δράσῃ ὅπως δύποτε κατὰ τῆς Γερμανίας.

Ὁμιλεῖ μὲ πάθος καὶ ἐπανειλημμένως ἐκτύπησε τὴν τράπεζαν μὲ τὸν γρόνθον του. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι ἔχομεν 501,000 φανοὺς εἰς τοὺς δρόμους τῆς Ἀμερικῆς, ἔπου οἱ Γερμανοὶ ἔφεδροι θὰ κρεμασθοῦν ἂν ἀπαιεῖται ῥαθῶσι τι κατὰ τῆς Ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως.

Δὲν σκοπεύω νὰ εἰσέλθω εἰς εὐρείας λεπτομερείας περὶ τῶν μακρῶν διαπραγματεύσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς Λουσιτανίας καὶ τῆς ὑποβρυχιακῆς ἐκστρατείας, καθ' ὅσον αὗται, ἐν καιρῷ δημοσιευθεῖσαι, εἴνε γνωσταὶ εἰς τὸ κοινόν. Ὅλοι ἐνθυμοῦνται τὴν ἀπάντησιν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν πρῶτην ἀμερικανικὴν διακοινώσιν, ἣ ὁποία ἀπάντησις ἐπεδόθη τὴν 29 Μαΐου, καὶ περιεῖχε τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἡ «Λουσιτανία» ἦτο ἐξωπλισμένη, μετέφερε πυρομαχικά, καὶ εἶχε χρησιμεύσει ἄλλοτε διὰ τὴν μεταφορὰν Καναδικῶν στρατευμάτων. Ἐν τῷ μεταξύ ἐτορπιλλίζοντο τὰ ἀμερικανικὰ ἀτμόπλοια «Νεμπράσκαν» καὶ «Γκαλφλάιτ». Ἡ ἐπίδοσις τῆς δευτέρας ἀμερικανικῆς διακοινώσεως περὶ τῆς «Λουσιτανίας», ἥτις ἐδημοσιεύθη τὴν 11 Ἰουνίου 1915, συνέπεσεν μὲ τὴν παραίτησιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, κ. Μπράυαν. Τὴν 8ην Ἰουλίου ἐπεδόθη ἡ Γερμανικὴ ἀπάντησις εἰς τὴν διακοινώσιν ταύτην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκ νέου ἐδηλοῦτο, ὅτι »ἡ γαγκιάσθημεν νὰ νιοθετήσωμεν τὸν ὑποβρυχιακὸν πόλεμον διὰ ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὰς δεδηλωμένας προθέσεις τῶν ἐχθρῶν μας καὶ τὰς πολεμικὰς μεθόδους τὰς νιοθετηθείσας ὑπ' αὐτῶν, κατὰ παράβασιν τῶν διεθνῶν νόμων». Ἡ νότα αὕτη ἀνέφερε καὶ πάλ-

λιν τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ «Λουσιτάνια» μετέφερε πυρομαχικά, καὶ περιεῖχε μερικὰς τῶν συνήθων προτάσεων τοῦ Ζίμμερμαν, καθ' ὧς οἱ κυβερνῆται τῶν Γερμανικῶν ὑποβρυχίων θὰ ἐλάβανον ὁδηγίαν νὰ ἐπιτρέπουν τὴν διάδασιν τῶν ἀμερικανικῶν ἀτμοπλοίων, ἐὰν ταῦτα ἔφερον ἰδιαιτέρα σήματα, ἐὰν δ' ἀπόπλους αὐτῶν ἐγνωστοποιεῖτο προηγουμένως εἰς τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἐὰν ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἡγγυᾶτο ὅτι τὰ πλοῖα ταῦτα δὲν θὰ μετάφερον λαθρεμπόριον πολέμου. Τὴν 21 Ἰουλίου, ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις ἀπέρριψε τὰς προτάσεις ταύτης τῆς Γερμανίας.

Ἡ διπλωματικὴ κατάστασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ὑποβρυχίων καὶ τὰς ἐπιθέσεις κατὰ πολλῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἄνευ προειδοποιήσεως, καὶ διόως νὰ λαμβάνεται πρόνοια διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐπιδατῶν, παρέμεινεν ἐκκρεμὴς, ὅτε τὴν 19ην Αὐγούστου 1915, τὸ βρεττανικὸν ἀτμόπλοιο «Ἀραβικὸς» ἐτορπιλλίζετο, ὅχι μακρὰν τοῦ μέρους ὅπου ἐβυθίσθη ἡ «Λουσιτάνια». Μεταξὺ τῶν πνιγέντων ἐπιδατῶν ἦσαν καὶ δύο Ἀμερικανοί. Ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις, μετὰ τὰς συνήθεις τῆς ὑπεκφυγᾶς, ἰσχυρίσθη, τέλος, ἐν τῇ διακοινώσει τῆς, τῆς 7ης Σεπτεμβρίου, ὅτι ὁ κυβερνήτης τοῦ ὑποβρυχίου, ἐν ᾧ ἡτοιμάζετο νὰ βυθίσῃ τὸ «Ντόνσλεϋ», ἐπέισθη ὅτι ὁ πλησιάζων «Ἀραβικὸς» ἀπεπειρᾶτο νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ συνεπῶς τὸν ἐτορπίλισεν. Ἐπὶ τινι χρόνον, ἐφαίνετο ὅτι αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις θὰ διεκόπτοντο, ἀλλὰ τέλος ἡ Αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις συνήνεσε νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σαθρὸν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ὑποβρυχίου, καὶ προσεφέρθη νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν «Ἀραβικόν», ἀποδοκιμάζουσα τὴν πρᾶξιν τοῦ κυβερνήτου.

Ἐν τῇ μεταξύ, αἱ διαπραγματεύσεις περὶ τῆς «Λουσιτανίας» ἐξηκολούθουν ἐν Οὐασιγγτῶνι, μεταξύ τοῦ κόμητος Μπέρνστορφ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Λάνσιγγ, ἐν τέλει δὲ ἡ Γερμανία προσεφέρθη νὰ πληρώσῃ ἀποζημιώσεις διὰ τὸν θάνατον τῶν ἐν τῇ «Λουσιτανίᾳ» Ἀμερικανῶν, διὰ τὸν ὁποῖον θάνατον ἡ Γερμανία «μεγάλως ἐθλίβετο», ἀλλ' ἤρνεϊτο νὰ ἀποδοκιμάσῃ τὴν πρᾶξιν τοῦ κυβερνήτου τοῦ ὑποβρυχίου, ἢ νὰ παραδεχθῇ ὅτι τοιαύτη πρᾶξις ἦτο παράνομος.

Ἡ ὑποδοχὴ εἰς τὴν τελευταίαν μας Νόταν περὶ «Λουσιτανίας», κατὰ Ἰούλιον 1915, ἦτο ἐχθρική, κατηγορήθη δὲ ἐγὼ ὅτι ἤμην ἐχθρὸς τῆς Γερμανίας, καίτοι, ὡς εἶκός, ἐγὼ οὐδόλως ἀνεμιγνυόμενη εἰς τὴν σύνταξιν τῶν διακοινώσεων. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1915, οἱ βουλευταὶ, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες εἰς τὸ Ράιχσταγ τὰ μεγάλα βιομηχανικά κέντρα τῆς Γερμανίας, συντάχθησαν μετὰ τῆς μερίδος ἥτις δὲν ἐπαύε νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπεθύμουν τὴν προσάρτησιν τῆς Β. Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου, διότι ἤλπιζον νὰ λάβουν κατοχὴν τῶν εἰς τὰς περιφερείας ταύτας μεταλλείων σιδήρου καὶ ἀνθρακορυχιῶν, καὶ οὕτω νὰ ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν τὸ μονοπώλιον τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυδος, ἐν τῇ Ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Κατὰ τῶν ἀδιαλλάκτων τούτων ὁπαδῶν τῶν προσαρτήσεων, ἀντεπεξῆλθον ἄλλοι, λογικώτεροι ἄνδρες, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ πρίγκηψ Χάτζ-φελδ, διευθυντὴς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὁ πρίγκηψ Χέγκελ Ντόνεσμαρκ, ὁ καθηγητὴς Ντέλπρυκ, ὁ φὸν Χάρνακ καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν μίαν ἀναφορὰν ἀποδοκιμάζουσαν τὴν προσάρτησιν τοῦ Βελγίου.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1915, μετὰ τὴν διευθέτησιν τοῦ ζητήματος τοῦ «Ἀραβικοῦ», ἐπηκολούθησε μικρά τις

περίοδος σχετικής ήσυχίας.

Ὁ ἀρχικαγκελλάριος πάντοτε παρεπονείτο, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῇ κρυπτογραφικῶς διὰ τοῦ ἀ-
συσρήτου, μετὰ τοῦ φόν Μπέρνστορφ. Κάποτε μοῦ
εἶπε :

— Πῶς εἰμπορῶ νὰ διευθετήσω φιλικῶς τὰ ζητή-
ματα τῆς « Ἀγκόνας » καὶ τῆς « Λουσιτανίας » ὅπως
ἐγὼ τὸ ἐπιθυμῶ, ἀφ' οὗ δὲν εἰμπορῶ νὰ συνεννοηθῶ
μὲ τὸν πρεσβευτὴν μου ; Διὰ τί αἱ Ἠνωμένοι Πολι-
τεῖς δὲν ἐπιτρέπουν νὰ συνεννοηθῶ κρυπτογραφικῶς.

Τοῦ εἶπον :

— Τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείῳ σας, ἀπεπει-
ράθη νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐπιτύχω ἐν διχομαχίᾳ τοῦ περι-
βοῦντος φόν Ρίντελεν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα, ὅτι οὗτος
μετέβαινεν εἰς Ἀμερικὴν διὰ φιλάνθρωπικὰς σκο-
πῶς ὑπὲρ τοῦ Βελγίου. Ἴσως ἡ κυβέρνησις τῆς Γαλλί-
ας γινώσκῃ, ὅτι θέλετε νὰ ἐπικοινωνήσετε μὲ
ταῦτα ὑποκείμενα.

Ὁ Ἀρχικαγκελλάριος, τότε, ἡλλαξὸν θέμα ὁμιλίας
καὶ εἶπεν, ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον θὰ ὑφίσταται ἐχθρο-
πάθεια ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τῆς Ἀμερικῆς. Τοῦ ἀπήν-
τησα ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη διευπλώθη ἤδη ὑπὸ πολλῶν
Γερμανῶν καὶ γερμανικῶν ἐφημερίδων, καὶ ὅτι εἶχον
πέριστας ὄσας προσωπικὰς ἐπιστολάς παρ' Ἀμερικαν-
ῶν, αἱ ὁποῖαι μοῦ ἔγραφον, ὅτι ἡ Γερμανία ἐσκό-
πῃ νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀμερικῆς,
μτὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, καὶ ὅτι, συνεπῶς, θὰ ἦτο
κλιότερον νὰ κάμωμεν αὐτὸν τὸν πόλεμον τώρα.
Ἦτε λίαν φιλικῶς μοῦ παρετήρησεν, ὅτι πόλεμος μὲ
τὴν Ἀμερικὴν θὰ ἦτο γελοῖος. Μὲ ἠρώτησε διατί ἡ
κνὴ γνώμη τῆς Ἀμερικῆς διέκειτο ἐχθρικῶς κατὰ
τὴν Γερμανίαν, καὶ τοῦ ἀπήντησα ὅτι προφανῶς ἡ

δολοφονία τῆς μίς Κάβελ, ἐπροξένησε κακὴν ἐντύπωσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ὅτι ἡ ἀτομικὴ μου γνώμη ἦτο ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Κάιζερ ἐπεδοκίμαζε τὴν τορπίλισιν τῆς «Λουσιτανίας».

Κατόπιν συνωμίλησα μετ' αὐτοῦ ἐν λεπτομερείᾳ περὶ τῆς κακομεταχειρίσεως τῶν Ἀγγλῶν αἰχμαλώτων, καὶ εἶπον ὅτι ἡ κακομεταχείρισις αὐτῇ ἔδει νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ. Δὲν ἦτο αὕτη ἡ μόνη φορά, καθ' ἣν παρεπονήθην εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον περὶ τῆς καταστάσεως τῶν αἰχμαλώτων. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι αὐτὸς δὲν ἐπεδοκίμαζε τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον μεταχειρίζοντο ἐν Γερμανίᾳ τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ πολέμου, ἀλλὰ πάντοτε παρεπονέτο ὅτι ἦτο ἀνίσχυρος ἐκεῖ ὅπου ἀνεμιγνύοντο οἱ στρατιωτικοί, καὶ πάντοτε μετὰ παρέπεμπεν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Βίσμαρκ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ο ἝΛΛΗΝΗΣ, ΥΠΟΒΡΥΧΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος, ἡ «Ἐφημερίς τῆς Φραγκφούρτης» ἐδημοσίευε μίαν συνέντευξιν «μεθ' ὑψηλῆς ναυτικῆς προσωπικότητος», ἡ ὁποία δὲν ἦτον ἄλλη ἀπὸ τὸν φὸν Τίρπιτς. Εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην, ἡ «ὑψηλὴ ναυτικὴ προσωπικότης» συνηγόρει ὑπὲρ τοῦ «ἀπηνοῦς» ὑποβρυχιακοῦ πολέμου κατὰ τῆς Μεγ. Βρετανίας, καὶ ὑπέσχετο ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ὑπετάσσετο ταχύτερον ἢ χώρα αὕτη. Μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἀγγλίας, ἡ ὁποία θὰ συνεπήγετο καὶ τὴν παράδοσιν ὁλοκλήρου τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν, ὁ οὕτω καθιστάμενος κολοσσιαῖος γερμανικὸς στόλος θὰ μετέβαινεν εἰς Ἀμερικὴν διὰ νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν χώραν ἐκείνην ἀποζημιώ-

σεις, ἀρκετὰς διὰ νὰ πληρώσουν ὅλας τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου. Μετὰ τὴν πτώσιν του, ὁ φὸν Τίρπιτς, ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς θαυμαστάς του, οὔτινες τοῦ εἶχον ἀποστείλει στίχους καὶ ἓνα στέφανον, συνηγόρει ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς κατοχῆς τῆς Φλαμανδικῆς ἀκτῆς, ὡς ἀναγκαίης διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς. . .

Ἀνέφερον εἰς ἄλλο κεφάλαιον πῶς ὁ αὐτοκράτωρ ἤρνεϊτο νὰ μὲ δεχθῇ ὡς ἀντιπρόσωπον χώρας ἣ ὁποία ἐπρομήθευε πολεμεφόδια εἰς τοὺς Συμμάχους. Πολλάκις, ὅμως, ἐπέμεινα ἐπὶ τοῦ δικαϊώματός μου ὡς πρεσβευτοῦ νὰ γίνω δεκτὸς παρὰ τῷ Κάιζερ, καὶ τέλος, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου 1915, ἔγραψα τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀρχιναγκελλάριον :

« Ἐξοχώτατε ! Πρὸ καιροῦ ὡς παρεκάλεσα ὅπως ἐπιτύχητε δι' ἐμὲ μίαν ἀκρόασιν παρὰ τῇ Α: Μ. Παρακαλῶ μὴν ἀνηουχεῖτε πλέον περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Εὐλικρινῶς ἰδικὸς σας.

» Τζαϊῦς Ο. Ζέραρδ ».

Φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιστολὴ μου αὕτη ἐπέφερε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἐπληροφορήθην ὅτι θὰ ἐγενόμην δεκτὸς παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι εἰς τὰ Νέα Ἀνάκτορα τοῦ Πότσδαμ, τὴν 22 Ὀκτωβρίου. Ὁ φὸν Γιάγωφ μὲ συνώδευσε μέχρι τῶν Ἀνακτόρων. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἦτο μόνος εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἦτο παρὼν κατὰ τὴν συνέντευξίν μας. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συνδιαλέξεώς μας, ὁ Αὐτοκράτωρ ἴστατο πολὺ πλησίον μου, καὶ ὠμίλει μετὰ μεγάλης σοφαιότητος. Εὐτυχῶς ἠδυνήθην νὰ ἄρω ἐκ τοῦ μέσου δύο λόγους δυσαρεσκείας ποῦ εἶχεν Αὐτοκράτωρ κατὰ

τῆς Ἀμερικῆς. Εἶπεν ὅτι ἀνέγνωσεν εἰς μίαν γερμανικὴν ἐφημερίδα, ὅτι ἀριθμὸς ὑποβρυχίων ναυπηγηθέντων ἐν Ἀμερικῇ διὰ λογαριασμὸν τῆς Μ. Βρεταννίας, διέδθησαν τὸν Ἀτλαντικὸν διὰ τὴν Ἀγγλίαν, συνοδευόμενα ὑπὸ πλοίων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ναυτικοῦ. Ἦμην, φυσικά, εἰς θέσιν νὰ διαψεύσω ἀμέσως τὴν γελοίαν ταύτην ἱστορίαν, καὶ βραδύτερον ἔδωσα ἀρκούσας ἀποδείξεις περὶ τοῦ ἀστηρίκτου αὐτῆς. Δεύτερον, ὁ Αὐτοκράτωρ παρεπονείτο διότι ἐν δάνειον διὰ τὴν Μ. Βρετανίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἐξεδόθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τοῦ εἶπον ὅτι τὸ πρῶτον δάνειον, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη εἰς τὴν Ἀμερικὴν δι' ἓνα ἐμπόλεμον Κράτος, ἦτο διὰ τὴν Γερμανίαν. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκάλεσε μέλη τινὰ τοῦ ἐπιτελείου του, τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἠρώτησεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Τὰ μέλη τοῦ ἐπιτελείου τοῦ ἐπεδεσχίωσαν τὴν σὴλῶσίν μου. Ὁ Αὐτοκράτωρ εἶπε, κατόπιν, ὅτι ἐὰν τὸ ἐγνώριζε δὲν θὰ ἐπέτρεπε τὴν τορπίλλισιν τῆς «Λουσιτανίας», καὶ ὅτι οὐδεὶς «τξέντελμαν» θὰ ἐφόνευε τόσας γυναῖκας καὶ παιδία. Ἐδείξεν, ὅμως, μεγάλην πικρίαν κατὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ ἐπανειλημμένως εἶπεν: «ἡ Ἀμερικὴ νὰ προσέχη μετὰ τὸν πόλεμον», καὶ: «δὲν θὰ δεχθῶ καμμίαν ἀνοησίαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν μετὰ τὸν πόλεμον».

Ἡ συνέντευξις διήρκεσε μίαν ὥραν καὶ τέταρτον, καὶ ὅταν τέλος ἐξῆλθον τοῦ δωματίου, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Οἴκου εὕρισκοντο εἰς τοιαύτην ταραχὴν, ὥστε εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐσχέποντο, ὅτι κατὶ τρομερὸν εἶχε συμβῇ. Ἐνῶ διηυθυνόμην ταχέως πρὸς τὴν θύραν τῶν Ἀνακτόρων, διὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἄμαξαν, ἡ ὁποία θὰ μὲ μετέφερεν εἰς τὸν σταθμόν, κάποιος ἀπὸ αὐτοῦς ἦλθεν εἰς τὸ πλευρόν μου καὶ μετ' ἠρώτησεν:

— Πάνε όλα καλά; πάνε όλα καλά;

Κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην ὁ Αὐτοκράτωρ ἐφαί-
νετο ὥσει κατατρυχόμενος ὑπὸ φροντίδων καὶ μερι-
μνῶν, καὶ νευρικός. Ὅταν, ὅμως, τὸν εἶδον ἐκ νέου
μετὰ τινα χρόνον, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου τοῦ
1916, εὗρίσκετο εἰς καλλιτέραν κατάστασιν. Ἐφοβού-
μην τόσον ν' ἀναφέρω τὸ ἐπικίνδυνον μέρος τῆς συν-
εντεύξεως ταύτης, ἕνεκα τῶν πολλῶν κατασχόπων,
ὅχι μόνον ἐν τῇ πρεσβείᾳ μου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀμε-
ρικανικῇ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὥστε δὲν ἔ-
στειλα εἰμὴ ὀλίγας μόνον λέξεις περὶ αὐτῆς, διὰ πλα-
γίας ὁδοῦ, πρὸς τὸν Πρόεδρον.

Ἐν τῇ μεταξὺ, ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ ναυ-
τικοῦ κλπ. ἡσχολοῦντο εἰς τὴν συλλογὴν γεγονότων,
σχετικῶς μὲ τὴν βύθισιν τοῦ «Σῶσσεξ», τὸ δὲ πόρισμα
τῶν ἐρευνῶν των, τὸ ὅποιον ἐστρέφετο ἀναμφισβητή-
τως κατὰ τῶν Γερμανῶν, περιλαμβανέτο εἰς τὴν ἐπι-
δοθεῖσαν διακοίνωσιν πρὸς τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνη-
σιν, δι' ἧς ἡ Γερμανία εἰδοποιεῖτο ὅτι «ἐὰν ἡ Αὐτο-
κρατορικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐδήλου ἀμέσως ὅτι ἐγκα-
τέλιπε τὰς παρούσας μεθόδους τοῦ ὑποβρυχιακοῦ πο-
λέμου κατὰ πλοίων μεταφερόντων ἐμπορεύματα καὶ
ἐπιβάτας, καὶ δὲν ἐπραγματοποιεῖ τοῦτο ἀμέσως, δὲν
ἀπέμενεν ἄλλο τι εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἠνωμένων
Πολιτειῶν εἰμὴ νὰ διακόψῃ ἐντελῶς τὰς διπλωματι-
κὰς μετὰ τῆς Γερμανίας σχέσεις».

Τὸ ζήτημα ἤδη ἐτίθετο καθαρὰ. Ἦσθάνομην ὅτι ἡ
κατάστασις ἦτο σχεδὸν ἀπελπιστική, καὶ ὅτι τὸ ζή-
τημα τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐπὶ τόσον χρόνον παρετάθη, ἐ-
φέρετο ἤδη ἀναποδράστως πρὸς τὴν διακοπὴν τῶν
σχέσεων καὶ ἴσως πρὸς τὸν πόλεμον. Ὁ φὸν Γιάγωφ εἶχε
τὴν αὐτὴν γνώμην, καὶ εἶπεν ὅτι ἦτο «μοιραῖον»,

καὶ ὅτι δὲν ἠμποροῦσε πᾶν νὰ γίνῃ τίποτε ἄλλοι.
 Ἦσθαινόμην ὅτι τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβάλλῃ τὴν
 κοινὴν γνώμην ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι παρὰ τὴν πτώσιν τοῦ
 φόν Τίρπιτς, οἱ ὁπαδοὶ τοῦ «ἀπηνόους» υποδρυχιακοῦ
 πολέμου θὰ ἐπεκράτουν, καὶ ὅτι διὰ νὰ ἐκανοποιήσῃ
 αὐτοὺς, ἡ Γερμανία θὰ διεκινδύνευε μίαν ρῆξιν μετὰ
 τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκαθήμην εἰς τὸ γραφεῖον μου, μᾶλ-
 λον τεθαμνωμένος καὶ ἀπελπισ, ὅτε ὁ καθηγητὴς
 Λούντβιγκ Στάϊν, διευθυντὴς ἐνὸς περιοδικοῦ ὀνομα-
 ζομένου «Βορρᾶς καὶ Νότος», καὶ εἰδικὸς ἀρθρογρά-
 φος τῆς «Ἐφημερίδος τοῦ Φόρς» ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν
 σχέσεων τῆς Γερμανίας, ἦλθε νὰ μεῖ ἴδῃ. Μοῦ εἶπεν
 ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ἡ κατάστασις δὲν ἦτο ἀ-
 κόμῃ ἀπελπιστικὴ, ὅτι ὑπῆρχεν ἀκόμῃ μεγάλη μερὶς
 λογικῶν ἀνδρῶν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ὅτι ἐφρόνει ὅτι
 μέγα καλὸν θὰ προήρχετο, ὥστε, ἐκ μιᾶς ἐπισκέψεώς
 μου εἰς τὸ Στρατηγεῖον, ὅπου θὰ συνωμίλουν με τὸν
 Κάιζερ, ὅστις, ὡς ἐβεβαίω ὁ Στάϊν, ἐλέγετο ὅτι ἦτο
 κατὰ τῆς ρήξεως. Εἶπον εἰς τὸν Στάϊν ὅτι, φυσικά, ἡ-
 μὴν λίαν πρόθυμος νὰ μεταβῶ ἐκεῖ, ἐὰν ὑπῆρχεν ἡ ἐ-
 λαχίστη ἐλπίς ἀποσοδήσεως τοῦ πολέμου. Εἶπον, ἐπί-
 σης, καὶ εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον ὅτι ἐὰν ἐπρόκειτο
 νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα εἰρηνικῶς, πιθανῶς τοῦτο νὰ ἦτο
 εὐκολώτερον εἰς αὐτόν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἐλαμβάνετο
 ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ὅτι ἐὰν ἡ ἀ-
 πόφασις ἐξηρτᾶτο ἐκ τοῦ Αὐτοκράτορος, πιθανῶς νὰ
 ἦμην εἰς θέσιν νὰ συντελέσω εἰς τὸ νὰ πεισθῇ οὗτος,
 ἐὰν μοι ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπτύξω εἰς αὐτόν
 τὴν ἀμερικανικὴν ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς υποθέσεως. Μετά
 τινὰς ἡμέρας ἦλθε καὶ μεῖ ἐπεσκέφθη ὁ φόν Γιάγωφ,
 καὶ μεῖ προσεκάλεσε νὰ μεταβῶ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν
 Κάιζερ εἰς τὸ Στρατηγεῖον του.

ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΪΖΕΡ

Μας παρεχωρήθη ἰδιαίτερα σιδηροδρομικὴ ἄμαξα καὶ ἀνεχωρήσαμεν τὴν Παρασκευὴν, 28 Ἀπριλίου. Ὅσω ἐπλησιάζομεν εἰς τὸ μέτωπον, ἡ ἀμαξοστοιχία συχνὰ ἠναγκάζεται νὰ σταματήσῃ τὸν δρόμον της, ἕνεκα τῶν μακρῶν ἀμαξοστοιχιῶν, αἱ ὁποῖαι μετέφερον τραυματίας ἀπὸ τὴν πρώτην γραμμὴν, καὶ ὅταν εἰσῆλθομεν εἰς τὸ Γαλλικὸν ἔδαφος, παρευσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας πλεῖστοι ὅσαι ἐνδείξεις τῶν πεισματωδῶν μαχῶν, αἱ ὁποῖαι διεξήχθησαν εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1914. Πολλαὶ πόλεις καὶ χωρία, δι' ὧν διήλθομεν, εἶχον κατὰ τὸ πλεῖστον μεταβληθεῖ εἰς ἐρείπια, καὶ τὸ ἔδαφος ἦτο αὐλακωμένον μετὰ αἰσθητῶν γραμμῶν χαρακωμάτων. Εἰς τοὺς σταθμούς ἐν ἀπὸ τὰ συνήθη θεάματα ἦτο τὸ θέαμα τῶν πενθηφορουσῶν καὶ κλαιουσῶν Γαλλίδων γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι, ἴσως, πρὸ ὀλίγου μόλις ἐπληροφοροῦντο τὸν πρὸ καιροῦ ἐπισυμβάντα θάνατον ἑνὸς συζύγου, ἑνὸς ἀδελφοῦ, ἑνὸς μνηστῆρος ἢ υἱοῦ, ὅστις ὑπῆρέτει εἰς τὸν γαλλικὸν στρατόν.

Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον τοῦ Καΐζερ, διὰ τὸ Δυτικὸν Μέτωπον, ἦτο ἐγκατεστημένον εἰς τὴν πόλιν Σιαρλδιλ-Μεζιέρ, ἐπὶ τοῦ Μόζα, εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Ἀρδενῶν, ἥτις περιφέρεια, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἦτο ἡ μόνη γαλλικὴ περιφέρεια, ἡ ὁποία κατεῖχετο ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ κατέλυεν εἰς μίαν μεγάλην ἔπαυλιν ἐν τῇ πόλει Σιαρλδίλ, καὶ μόλις ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀφίξεώς μας, μετὰ τὸν φόνον τοῦ μηχανικοῦ τοῦ ἰδιαίτερου του τραίνου, ἀπὸ μίαν βόμβαν ριφθεῖσαν ὑπὸ γαλλικοῦ ἀεροπλάνου, καὶ

μετά τὴν πτώσιν καὶ ἐτέρως βόμβας εἰς ἀπόστασιν μόλις ἑκατὸ γυαρῶν ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, ὁ Κάιζερ μετέφερε τὴν διαμονήν του ἔξω τῆς πόλεως, εἰς μίαν ἑπαυλιν εὐρισκομένην ἐπὶ τινος λόφου. Σχεδὸν καθ' ἑκάστην, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκεῖ παραμονῆς μας, ἐγευμα-
 τίζομεν καὶ ἐδειπνοῦμεν μὲ τὸν ἀρχικαγκελλάριον καὶ περὶ τὰ δέκα ἄλλα πρόσωπα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ γαμβρὸς τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου, δύο καθηγηταὶ τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου καὶ ὁ Ἑλφεριχ, εἰς μίαν ἑπαυλιν ἑνὸς Γάλλου τραπεζίτου, κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἀρχι-
 καγκελλαρίου.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκεῖ παραμονῆς μας, ἐλάμ-
 θανον κρυπτογραφικὰ τηλεγραφήματα παρὰ τοῦ ἀμε-
 ρικανικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, τὰ ὁποῖα μοι
 μετεβιβάζοντο ἐκ Βερολίνου. Εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν μοι ἀνε-
 κεινόθη, ὅτι καθ' οἵανδήποτε διεσπείσθη τῆς ὑποδρυ-
 χιακῆς ἑριδος, ἡ Ἀμερικὴ δὲν θὰ ἔκαμνε διάκρισιν
 μεταξὺ ἐξοπλισμένων καὶ ἀόπλων ἐμπορικῶν πλοίων.

Φαίνεται ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἀπεπειράθησαν νὰ στρα-
 τολογήσουν ἐθελοντὰς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐμπορικὰς
 πόλεις τῆς Ἀλλης, Ρουμπαὶ καὶ Τουρκουάν, διὰ νὰ
 ἐργασθῶσιν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς περιφερείας ταύτης,
 καὶ ὅτι μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς Εἰδοποιήσεως, μόνον
 17 ἐθελονταὶ παρουσιάσθησαν. Οἱ Γερμανοὶ, τότε, ἔδω-
 σαν διαταγὰς ὅπως συλληφθῇ ἀριθμὸς τις ἐκ τῶν κα-
 τοίκων καὶ ἀποσταλῇ εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ ἀγροτικὰς
 ἐργασίας. Οἱ εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην διαμένοντες
 Ἀμερικανοὶ μοῦ εἶπον, ὅτι ἡ διαταγὴ αὕτη ἐξετελέσθη
 κατὰ τρόπον λίαν ἀπάνθρωπον καὶ βάρβαρον. Πολλάκις
 συνέδη κάτοικός τις ἐπιστρέφων τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν
 οἰκίαν του, νὰ μὴν εὕρισκῃ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα
 του, καὶ οὐδεὶς νὰ δύναται νὰ τοῦ εἴπῃ ποῦ εἶχον ὑπά-

γει. Οἱ γείτονες μόνον τοῦ ἀφηγοῦντο, ὅτι εἰς Γερμανὸς ὑπαξιωματικοί, μετ' ἀποσπάσματος στρατιωτῶν, ἤλθον καὶ τοὺς ἀπήγαγον.

Ἐπὶ παρδείγματι, ἐὰν εὐπορῶν τις ἔμπορος εἶχεν, ἴσως, δύο θυγατέρας, 15 καὶ 17 ἐτῶν, καὶ ἓνα ὑπηρέτην, αἱ δύο κόραι αὐταὶ καὶ ὁ ὑπηρέτης θὰ συνελαμβάνοντο καὶ θὰ ἐστέλλοντο ὁμοῦ διὰ νὰ ἐργασθῶσι διὰ τοὺς Γερμανοὺς εἰς μικρόν τι ἀγροκήπιον, τοῦ ὁποῖου ἡ θέσις δὲν ἀπεκαλύπτετο εἰς τοὺς γονεῖς. Οἱ Ἀμερικανοὶ μοῦ εἶπον ὅτι τὰ πράγματα αὐτὰ ἐπροξένουν τοιαύτην ἀγανάκτησιν ἐν μέσῳ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων τούτων, ὥστε ἐφοβοῦντο μίαν μεγάλην ἐξέγερσιν, ἢ ὁποῖα θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν σφαγὰς καὶ πυρπολήσεις ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν. Μίαν ἐσπέραν εἰς τὸ δεῖπνον, ὡμίλησα περὶ τούτου εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον, καὶ τοῦ εἶπον ὅτι τὸ πρᾶγμα μοῦ ἐφαίνετο ἀπολύτως θηριῶδες καὶ ὅτι, χωρὶς νὰ νὰ συμβουλευθῶ τὴν Κυβέρνησίν μου, ἤμην ἑτοιμὸς νὰ διαμαρτυρηθῶ ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τῆς συνεχίσεως μιᾶς τοιαύτης βαρβάρου συμπεριφορᾶς ἀπέναντι τοῦ ἀστυκοῦ πληθυσμοῦ τῆς κατεχομένης Γαλλίας. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοῦ ἀπήντησεν, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τίποτε, ὅτι τὸ μέτρον ἐλήφθη, ἴσως, κατὰ διαταγὴν τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν, καὶ ὅτι ἤλπιζε νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναστείλῃ τὴν περαιτέρω μετατόπισιν τῶν κατοίκων. Πιστεύω ὅτι ἡ μετατόπισις ἀνεστάλη, ἀλλ' εἴκοσι χιλιάδες καὶ πλέον, αἱ ὁποῖαι εἶχεν ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς ἐστίαις των, μετὰ πολλοὺς μῆνας κατόπιν δὲν εἶχον ἀκόμη ἐπιστρέψει.

Τὴν ἐσπέραν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου, εἶχομεν συχνὰς συσκέψεις ἐπὶ τοῦ ὑποβρυχιακοῦ ζητήματος, καὶ πολλάκις συνωμίλησα ἐπὶ μακρὸν μὲ τὸν

ἀρχικαγκελλάριον μόνον, ἀποσυρόμενοι ἀμφοτέροι εἰς
μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἤκουον μου-
σικὴν ἢ ἔπαιζον. Αἱ συζητήσεις αὐταί, ἀναμφιδόλως,
ἀνεκοινοῦντο εἰς τὸν Αὐτοκράτορα. Μίαν ἐσπέραν, ἐν-
θυμοῦμαι, μοι ἀπετάθη ἡ ἐρώτησις, τί θὰ ἠδύνατο
νὰ κάμῃ ἡ Ἀμερικὴ, ἐπὶ τῇ ἀδυνατίᾳ σχεδὸν ὑποθέ-
σει, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ, βαρέως φέρουσα τὴν ἐπανάληψιν
τοῦ ἀπηνόου ὑποδρυχικοῦ πολέμου, ἐκίρυσσε τὸν πό-
λεμον κατὰ τῆς Γερμανίας. Ἀπήντησα ὅτι σχεδὸν ὅλαι
αἱ μεγάλαι ἐφευρέσεις, αἵτινες ἐτίθεντο ἐν χρήσει
κατὰ τὸν πόλεμον, ἔγειναν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅτι
καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ὑποδρύχιον, τὸ ὅπαιον ἀπετέλει τὴν
βάσιν τῶν συζητήσεών μας, ἡ τοῦ Ἀμερικανικῆ ἐφεύ-
ρεις, ὅπως καὶ τὰ συρματοπλέγματα, τὰ ἀεροπλάνα,
τὰ θωρηκτὰ, τὰ τηλέφωνα καὶ τὰ τηλεγραφεῖα, τὰ
τόσον ἀναγκαῖα εἰς τὸν πόλεμον τῶν χαρακωμάτων,
καὶ ὅτι ἐπίστευον ὅτι, ἐὰν ἐξηναγκάζομεθα εἰς τὸν
πόλεμον, ἡ ἀμερικανικὴ ἰδιοφυΐα θὰ ἠδύνατο νὰ πα-
ρουσιάσῃ ἐφευρέσιν τινα, ἡ ὁποία θὰ ἐπέφερεν ἐν ὀρι-
στικὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον. Ὁ Γερ-
μανὸς μοῦ ἐφαίνετο κλίνων νὰ πιστεῦῃ ὅτι ἐνυπὴρ-
χεν ἀλήθειά τις εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, ἀλλ' εἶπε :

— Ναι, ἀλλὰ καίτοι θὰ ἠδύνασθο ἴσως νὰ ἐφεύρετε
κάτι ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καίτοι θὰ ἠδύνασθο νὰ
προμηθεύσητε χρήμα καὶ ἐφόδια εἰς τοὺς συμμάχους,
δὲν θὰ εἶχετε, ὅμως, ἄνδρας, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ λαοῦ
εἰς τὴν χώραν σας εἶναι τοιοῦτον, ὥστε δὲν θὰ ἠδύ-
νασθο νὰ σχηματίσετε στρατὸν ἀρκετὰ μεγάλον ὥστε
νὰ προσενήσῃ ἐντύπωσιν.

Εἶπον ὅτι ἐνδέχεται, ἐὰν αἱ ἐχθροπραξίαι ἤρχιζον
μὲ τοὺς Γερμανοὺς, οἱ Γερμανοὶ νὰ μᾶς ἠνάγκαζον,
διὰ τῆς διαπράξεως παραβάσεων, ὥς ἐκείνων αἱ ὁ-

παίει ἐξήγειρον καὶ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, νὰ ψηφίσωμεν νόμον περὶ γενικῆς στρατολογίας. Αἱ ὑποθέσεις μου αὗται ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ὡς ἀπολύτως ἀδύνατοι, καί, συνεπῶς, εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ θαύμασια ἀποτελέσματα τοῦ νόμου περὶ γενικῆς στρατολογίας, ὁ ὁποῖος ἐθεσπίσθη ἐν Ἀμερικῇ μετὰ τὴν διάρρηξιν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Γερμανίας, ἐπληξε καιρίως τὸ ἠθικὸν τῶν Γερμανῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μου εἰς τὸ Γενικὸν Στρατήγειον, ὁ στρατηγὸς Φάλκελχαϊν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐκεῖ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἐπιμελῶς μὲ ἀπέφευγε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξέλαδον ὡς σημεῖον, ὅτι ἔκλινεν ὑπὲρ τοῦ πολέμου μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Πράγματι, ἤκουσα, μετὰ τινὰ καιρὸν, ὅτι ἐπέμενε νὰ ἐκφράσῃ καὶ αὐτὸς τὰς ἀντιλήψεις του ἐπὶ τοῦ θέματος ἄλλ', ὅτι μία πολὺ ὑψηλὴ πρешωπικότης τοῦ εἶπε νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς στρατιωτικὰς του ἐπιχειρήσεις.

Τὴν 30 Ἀπριλίου, μὲ ἐπληροφόρησαν ὅτι τὴν ἐπομένην θὰ ἐγευμάτιζον μὲ τὸν Αὐτοκράτορα. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοῦ εἶπεν, ὅτι θὰ ἤρχετο νὰ μὲ πάρῃ μίαν ὥραν πρὸ τοῦ γεύματος, ἐπειδὴ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπεθύμει νὰ συνομιλήσῃ μαζί μου πρὸ τοῦ γεύματος. Τὴν ἐπομένην, πράγματι, ἦλθε καὶ μὲ παρέλαβε μὲ τὸ αὐτοκίνητον, καὶ μετὰ τινὰ λεπτὰ ἐσταθμεύσαμεν ἔξω τῆς ἐπαύλεως, εἰς τὴν ὁποίαν διέμενεν ὁ Κάιζερ. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μὲ ὠδήγησε τότε ἀμέσως εἰς ἓνα κήπον ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου, κάτωθι τῆς ἐπαύλεως. Εἶδον ἐκεῖ τὸν Κάιζερ, ἐν στολῇ καὶ περιπατοῦντα, καὶ ὅταν τὸν ἐπλησίασα μοι εἶπεν ἀμέσως:

— Ἔρχεσθε εἰς ἐμὲ ὡς ὁ Πρῶτος Ἀνθύπατος, φέρων εἰς τὴν μίαν χεῖρα τὴν εἰρήνην καὶ εἰς τὴν ἐτέραν τὸν πόλεμον;

Ἵπηνίσσετο, φυσικά, τὸ ἐπεισόδιον, κατὰ τὸ ὅποτον ὁ Κουίντος Φάβιος Μάξιμος, ἀρχηγὸς τῶν Ρωμαίων ἀντιπροσώπων, οἵτινες ἐστάλησαν πρὸς τὸν Ἀννίβαν, ἐδίπλωσε τὴν τήβεννόν του εἰς τὰς χεῖράς του, τὴν ἀνήγειρεν ὑψηλά, καὶ εἶπεν: «Ἐντὸς αὐτῆς τῆς πτυχῆς φέρω τὴν εἰρήνην καὶ τὸν πόλεμον. Ἐκλέξατε ποῖον ἐκ τῶν δύο θέλετε». — «Δότε μας ὅποιο προτιμᾶς» ἦτον ἡ ἀπάντησις. — «Τότε, πάρτε τὸν πόλεμον» ἀπήντησεν ὁ Ρωμαῖος, ἀφίνων τὴν τήβεννόν του νὰ πέσῃ». — «Δεχόμεθα τὸ δῶρον, ἀνέκραξαν οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ ὡς εὖ παρέστη».

Εἶπον:

— Ὅχι, Μεγαλειότατε! Ἄλλ' ἔρχομαι μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι αἱ διαφοραὶ μεταξὺ δύο φίλων ἔθνων εἴμπορει νὰ διευθετηθῶσιν.

Ἀὐτοκράτωρ, τότε, ὁμιλήσας περὶ τῶν διακοινώσεων μας, τὰς ὁποίας ἐχαρακτήρησε σκαιάς, ὡς κατηγορούσας τοὺς Γερμανοὺς, ὅτι διεξήγαγον τὸν πόλεμον κατὰ βάρβαρον τρόπον, ἐν ᾧ, τοῦναντίον, αὐτὸς, ὡς Αὐτοκράτωρ καὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεθύμει νὰ διεξχάγῃ τὸν πόλεμον μὲ ἱπποτικούς τρόπους καὶ μεθόδους. Ἀνέφερε τὸν λόγον, τὸν ὅποτον ἐξεφώνησε κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ πολέμου πρὸς τὰ μέλη τοῦ Ραίχσταγ, καὶ εἶπεν, ὅτι τὰ ἔθνη, τὰ ὅποια ἐπολέμων μὲ τὴν Γερμανίαν, μετεχειρίσθησαν τρόπους καὶ μεθόδους ἀδίκους καὶ παρὰ νόμους. Ἀνέφεραν, ἀκολούθως, τὰς προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατέδωλλον οἱ Σύμμαχοι ὅπως ἐξαναγκάσουν τὴν Γερμανίαν εἰς τὸν διὰ τῆς πείνης θάνατον, καὶ εἶπεν ὅτι, πρὶν ἐπιτρέψῃ νὰ λιμοκτονήσουν ἡ οἰκογένειά του καὶ τὰ ἐγγόνια του, θὰ ἀντιτάξεν εἰς τὸν αἆρα τὰ Ἀνάκτορα Οὐϊντξορ, μεθ' ὁλοκλήρου τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας.

Εἰσῆλθομεν, μετὰ ταῦτα εἰς μακρὰν καὶ λεπτομερῆ συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ὅλου ὑποδρυχιακοῦ ζητήματος, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ὁ Αὐτοκράτωρ εἶπεν, ὅτι τὸ ὑποδρύχιον θὰ ἐπικρατήσῃ, ὅτι ἦτο ὅπλον ἀναγνωρισθὲν ὑφ' ἑλῶν τῶν χωρῶν, καὶ ὅτι εἶχεν ἴδῃ εἰς ἓνα ἀμερικανικὸν περιοδικόν, «Ὁ Ἀμερικανὸς Ἐπιστήμων», μίαν εἰκόνα ἐνὸς γιγαντικίου ὑποδρυχίου ὑπὸ κατασκευῇν. Ἐδήλωσεν ὅτι, ὅπωςδὴποτε, διεθνεῖς νόμοι δὲν ὑφίστανται πλέον, καὶ εἰς τὴν δῆλωσιν αὐτὴν συνεφώνησε καὶ ὁ ἀρχικαγκελλάριος. Εἶπεν ὅτι ἓνας ἄνθρωπος ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐμπορικοῦ ἀτμοπλοίου εἶνε ὅπως ἓνας ἄνθρωπος ταξειδεύων ἐφ' ἑαυτοῦ ὅπισθεν τῆς γραμμῆς τῆς μάχης, καὶ δὲν θὰ ἔσῃ δίκαιον νὰ παραπεμφῇται ἀν' ἀθήναις. Μὲ ἡρώτησε, διατί δὲν ἐκάμαμε τίποτε εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, ὅταν αὐτὴ, ὡς ἔλεγε, παρεβίβασε τὰς διεθνεῖς συνθήκας; καὶ διατί δὲν ἐγινεν κάσχημὲν τὴν Μ. Βρετανίαν νὰ λύσῃ τὸν ἀποκλεισμόν! Παρεκτός τῶν ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόβουας ἐπιχειρημάτων, τὰ ὅποια ἐπρόβαλον εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διεθνῶν νόμων, ἐξέθεσα ἐπίσης εἰς αὐτόν, ὅτι οὐδεμία διακοίνωσις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπέριπτε γενικὴν τινα κατηγορίαν ἐπὶ βαρβαρότητι κατὰ τῆς Γερμανίας, ὅτι μόνον διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ὑποδρυχιῶν παρεπονοῦμεθα, ὅτι ἀπηγορεύμεν μόνον τὰ δίκαιά μας, συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνεγνωρισμένους κανόνας τοῦ Διεθνoῦς Νόμου, καὶ ὅτι ἐναπέκειτο εἰς ἡμᾶς ν' ἀποφασίσωμεν ὅποια δίκαια θὰ περιεφραυρούμεν πρῶτον, ὅτι, ὡς εἶχον ἤδη εἶπῃ εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον, ἐὰν δύο ἄνθρωποι εἰσῆρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ ὁ εἰς ἐπάτει τὸ ἀνθοκήπιόν μου καὶ ὁ ἕτερος ἐφόνευε τὴν ἀδελφὴν μου, θὰ κατεδίωκον, πιθανῶς, πρῶτον τὸν δολοφόνον τῆς ἀδελφῆς μου, ὅτι οἱ ταξειδεύοντες εἰς τὴν θάλασσαν

σαν ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου εὐρίσκονται εἰς θέσιν διάφορον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ταξειδεύει ἐφ' ἁμάξης ὀπισθεν τῆς πρώτης γραμμῆς τῆς μάχης καὶ ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐδάφους, διότι ὁ τελευταῖος εὐρίσκεται ἐπὶ ἐχθρικής γῆς, ἐνῷ ὁ ταξειδεύων εἰς τὴν θάλασσαν εὐρίσκεται ἐπὶ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον πέραν τῆς αἰγιαλίδος ζώνης εἶνε ἐλεύθερον, καὶ ὑπὸ οὐδεμίαν ἐκδοχὴν ἑδάφος ἐχθρικόν. Δικροσύνης τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ ὑποβρυχικοῦ ζητήματος, ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Ἀρχικαγκελλάριος ὡμίλησαν περὶ τῆς προειδοποιήσεως, ἡ ὁποία ἐδόθη πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς «Λουσιτινίας». Τότε εἶπον:

— Ἐάν ὁ Ἀρχικαγκελλάριος μὲ προειδοποιήσῃ νὰ μὴν ἐξέλθω εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Γουλιέλμου, ὅπου ἔχω πλήρως δικαίωμα νὰ μεταβῶ, τὸ γεγονός, ὅτι μὲ προειδοποίησε δὲν τὸν δικαιολογεῖ νὰ μὲ φονεύῃ, ἐάν ἀδικωρῶ εἰς τὴν προειδοποίησίν του καὶ μεταβῶ ὅπου ἔχω δικαίωμα νὰ μεταβῶ.

Ἡ συνδιάλεξις, ἀκολούθως, κατέστη γενικωτέρη, καὶ τέλος ἀφήσμεν τὸν κῆπον καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἔπαυλιν, ὅπου οἱ ὑπασπισταὶ καὶ οἱ προσκεκλημένοι τοῦ Αὐτοκράτορος μᾶς ἀνέμενον μετ' ἀνυπομονησίας διὰ νὰ γευματίσωμεν. Ἡ συνδιάλεξις μας αὕτη παρετάθη πέραν τῆς ὥρας τοῦ γεύματος... Τὴν νύκτα ἐκείνην, περὶ τὴν 11ην, ἀνεχώρησα ἐκ Σαρλβίλ, ἀφ' οὗ καὶ πάλιν ἐδείπνησα μετὰ τοῦ ἀρχικαγκελλάρου, ὁ ὁποῖος ἀπομονώσας με εἰς μίαν γωνίαν, μοῦ εἶπεν:

— Ὡς ἀντιλαμβάνομαι, ἐκεῖνο ποῦ θέλει ἡ Ἀμερική, εἶνε ἕνως πόλεμος καταδρομικός ἐκ μέρους τῶν ὑποβρυχίων;

Ἀπήντησα:

— Μάλιστα! Αὐτὸ εἶνε ἀκριδὼς! Τὰ ὑποβρυχία δὲ-

ναι να ασκήσουν τὸ δικαίωμα τῆς νησιείας, ἀλλὰ δὲν ἔχουν κανὲν δικαίωμα νὰ ταρπιλλίζουσιν καὶ νὰ βοηθίζουσιν ἄνευ προειδοποιήσεως, οὔτε νὰ βοηθίζουσιν ἐν πλοίον, ἐὰν πρῶτον οἱ ἐπιβάται καὶ τὸ πλήρωμα δὲν τεθῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοῦ εἶπεν ἀκόμη :

— Ἐλπίζω ὅτι ἐὰν διευθετήσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο, ὁ πρόεδρος σας θὰ ἦνε ἀρκετὰ μεγάλος ἀν' ἀνχάδῃ εἰς χεῖράς του καὶ τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1916, ὁ φὸν Γιάγωφ, εἰς τὸν ὁποῖον ὠμίλησα περὶ τοῦ προσεχοῦς ταξειδίου τῆς συζύγου μου εἰς τὴν Ἀμερικὴν, με παρεκάλεσε ἐπιμόνως νὰ μεταδῶ καὶ ἐγὼ ἐκεῖ, διὰ νὰ καταβάλω κάθε προσπάθειαν ὅπως πείσω τὸν Πρόεδρον νὰ κάμῃ καὶ διὰ τὴν εἰρήνην. Δὲν ἀπέκρουσα τὴν προτάσιν, ἀπαιμῶν ἄλλως τε καὶ ἐγὼ νὰ μεταδῶ εἰς τὴν πατρίδα μου, διὰ νὰ διαφωτίσω αὐτοπροσώπως τὴν κοινὴν γνῶμην τῆς Ἀμερικῆς περὶ τῆς καταστάσεως, καὶ ἀνεχώρησα. Ἐφθασα εἰς Ἀμερικὴν τὴν 11 Ὀκτωβρίου. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξίν μου ὁ Πρόεδρος μοῦ παρήγγειλε νὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ. Μετέδην καὶ ἔμεινα μαζὺ τοῦ τέσσαρτος ὥρας καὶ ἐν τέταρτον. Βεβαίως, τὸν εἶδα καὶ πάλιν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, καὶ μετὰ τὴν ἐκ νέου ἐκλογὴν του. Φυσικῶς, τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης ἦτο παρὰ πολὺ λεπτόν. Μία ἄμεσος πρότασις ἐκ μέρους μας ἠδύνετο νὰ μᾶς θέσῃ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐθέσαμεν καὶ ἡμεῖς, κατὰ τοὺς Πολιτικούς μας Πολέμους, τὴν Μεγάλαν Βρεταννίαν, ὅταν αὕτη μᾶς ἔκαμε προτάσεις περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, καὶ οἱ Βόρειοι ἀπῆντησεν ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅτι ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ κύτταζε τὴν δουλειά ης, οἱ δὲν θὰ ἡγήχοντο καμμίαν ἐπέμειν, καὶ θὰ

ἐθεώρουν οἰκνῶν ἢ ποτε νεωτέραν πρότασιν πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν ὡς πράξιν ἐχθρικὴν. Οὐχ ἤττον νομίζω, ὅτι ὁ Πρόεδρος ἔκλινε μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἐπιβολῆς τῆς εἰρήνης. Πράγματι ὅλοι ἐνθυμούμεθα τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Νόταν, τὴν ὁποίαν μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Πρόεδρος ἀπέστειλε πρὸς ὅλους τοὺς ἐμπολέμους. Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς Βερολί-
νον εὗρον, ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου ὁ φὸν Γιάγωφ, ὅπως προέλεγον οἱ ἐν Βερολίῳ ἀντίπαλοί του, ἔπεσε τοῦ ἀξιωματοῦ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀντι-
κατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ Ζίμμερμαν, καὶ ὅτι ἡ Νότα τοῦ Προέδρου, περὶ ἧς ὁμιλῶ ἀνωτέρω, εἶχε φθάσει ὁλί-
γας μόλις ὥρας πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

ΑΘΗΝΑΝ

Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ ἀρχικαγκελλάριος μοι ὠμίλησε τὸ πρῶτον περὶ εἰρήνης, πολλὰ καὶ ἠρώτησα καὶ αὐτὸν καὶ ἄλλους, ὅποιοι ἦσαν οἱ ὅροι τῆς Γερμανίας. Οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ εὔρω τινα νὰ μοῦ καθορίσῃ σαφῶς τοὺς ὅρους αὐτοὺς, καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις, ὅταν ἠρώτων τὸν Ἀρχικαγκελλάριον ἐὰν ἡ Γερμανία θὰ ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ ἀποσυρθῇ τοῦ Βελγίου, ἐκεῖνος μοι ἀπῆντα :

— Ναί, ἀλλὰ μὲ ἐγγυήσεις.

Τέλος τὸν Ἰανουάριον 1917, ὅταν ὠμίλει καὶ πάλιν περὶ εἰρήνης, εἶπον :

— Ποιοὶ εἶναι οἱ ὅροι αὐτοὶ τῆς εἰρήνης τὴν ὁποίαν τόσον συχνὰ ἀναφέρετε ; Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς κάμω ὀλίγας τινὰς ἐρωτήσεις ὡς πρὸς τοὺς εἰδικούς ὅρους τῆς εἰρήνης ; Πρῶτον, οἱ Γερμανοὶ εἶνε πρόθυμοι γ' ἀποσυρθῶν ἐκ Βελγίου ;

Ὁ ἀρχικαγκελλάριος ἀπήντησε :

— Ναί, ἀλλὰ μὲ ἐγγυήσεις.

Εἶπον :

— Καὶ ποῖαι εἶναι αὐταὶ αἱ ἐγγυήσεις ;

— Πιθανῶς, πρέπει νὰ κρατήσωμεν τὰ φρούρια τῆς Λιέγης καὶ τοῦ Ναμούρ, ἀπήντησε. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλα φρούρια καὶ νὰ διατηρῶμεν φρουρὰν διὰ μέσου τοῦ Βελγίου. Πρέπει νὰ εἴμεθα κύριοι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Πρέπει νὰ λάβωμεν κατοχήν τῶν λιμένων καὶ ἄλλων μέσων συγκοινωνίας. Εἰς τοὺς Βέλγους δὲν θὰ ἐπιτραπῇ νὰ ἔχουν στρατόν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ νὰ διατηρῶμεν μέγα στράτευμα εἰς τὸ Βέλγιον καὶ νὰ ἀσκῶμεν ἐμπορικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τοῦ Βελγίου.

— Δὲν βλέπω, εἶπον, ν' ἀφῆσατε τίποτε διὰ τοὺς Βέλγους, πλὴν τοῦ ἀποσπᾶσθαι εἰς τὸν Βασιλεῆ Ἀλβέρτον νὰ διατηρῇ εἰς τὰς Βρυξέλλας τιμητικὴν φρουρὰν.

— Δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ἐπιτρέψωμεν ὅπως τὸ Βέλγιον καταστῇ ἓνας προμαχὼν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀπήντησεν ὁ ἀρχικαγκελλάριος, καὶ ἐγὼ τοῦ ἀπεκρίθην.

— Δὲν πιστεύω, ὅτι καὶ οἱ Βρεταννοί, ἀφ' ἐτέρου, θὰ ἐπιτρέψουν ὅπως τὸ Βέλγιον καταστῇ ἓνας προμαχὼν τῆς Γερμανίας, ἰδίως μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ φόν Τίρπιτς, ὅτι ἡ φλμανδικὴ ἀκτὴ δεόν νὰ παραμείνῃ εἰς χεῖράς σας, ὡς ἀναγκαία διὰ τὸν κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς πόλεμον.

Ἐξηκολούθησα :

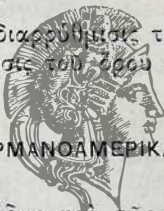
— Καὶ διὰ τὴν Βόρειον Γαλλίαν ;

— Εἴμεθα πρόθυμοι νὰ ἀποδώσωμεν τὴν Β. Γαλλίαν, ἀλλὰ μὲ μίαν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων, ἀπήντησε.

- Καὶ διὰ τὸ Ἀνατολικὸν μέτωπον;
- Πρέπει νὰ ἐπιτύχωμεν μίαν σημαντικὴν διαρρύθμισιν τῶν συνόρων μας.
- Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ρουμανίαν;
- Θὰ ἀφήσωμεν τὴν Βουλγαρίαν νὰ ἀσχοληθῇ μετὰ τὴν Ρουμανίαν.
- Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Σερβίαν;
- Μία πολὺ μικρὰ Σερβία, θὰ ἐπιτραπῇ νὰ ὑπάρχῃ, ἀλλ' αὐτὸ εἶνε ὑπόθεσις τῆς Αὐστρίας. Ἡ Αὐστρία θὰ ἀφεθῇ νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ λάβωμεν ἀποζημιώσεις ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας καὶ νὰ λάβωμεν ὀπίσω ὅλα τὰ πλοῖα μας καὶ ὅλας τὰς ἀποικίας μας.

Φυσικὰ ἢ φρᾶσις «διαρρύθμισις τῶν συνόρων» εἶνε μία εὐσχημὸς διατύπωσις τοῦ ὅρου «προσάρτησις».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Η ΔΙΑΡΡΗΞΙΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Μίαν ἢ δύο ἐβδομάδας πρὸ τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1917, ὁ Σόλφ μετ' ἡρώτησεν, ἐὰν ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν διὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὴν Γερμανικὴν τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἀπηνόου ὑποβρυχιακοῦ πολέμου κατὰ τῆς Μ. Βρεταννίας. Εἶπεν ὅτι τρεῖς μόνον μῆνες θὰ ἤρκεον διὰ νὰ «γονατίσῃ» ἡ Μ. Βρεταννία καὶ λήξῃ ὁ πόλεμος, καὶ πράγματι τότε ἐπιδέξαιτο, ὁ φόν Τίρπιτς, ὁ Μέγας Ναύαρχος φόν Μάϋστερ, οἱ Συντηρητικοὶ καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀρχικαγκελλάρου, καὶ ἄλλοι ὁπαδοὶ τοῦ υποβρυχιακοῦ πολέμου, διεξήγαγον τὴν προπαγάνδαν των, ὥστε κατ' ὀρθὴν νὰ ἐνσπείρουν εἰς ὅλον τὸ γερμανικὸν ἔθνος τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ἐπανάληψις τοῦ «ἀπηνόου» τοῦ-

του πολέμου θὰ ὠδήγει, ἐν διαστήματι τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τόσον διακαῶς ἐπεθύμουν οἱ Γερμανοί,—τὴν εἰρήνην. Εἰς οὐδεμίαν κυβέρνησιν θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀντιταχθῇ κατὰ τῆς λαϊκῆς ταύτης ἀπαιτήσεως περὶ τῆς χρήσεως τοῦ παρανόμου τούτου πολεμικοῦ μέσου, διότι καὶ ὁ στρατός, καὶ τὸ ναυτικόν, καὶ ὁ λαὸς ἦσαν ἀκραδάντως πεπεισμένοι ὅτι ὁ «ἀπηνῆς» ὑποβρυχιακὸς πόλεμος ὑπέσχετο ἐπιτυχίαν καὶ ἔνδοξον εἰρήνην.

Ἄλλ' ἡ εἰρήνη αὕτη, φυσικά, ἐσήμαινε μόνον Γερμανικὴν εἰρήνην, ὥς ἐκείνην τὴν ὁποίαν μοῦ διέγραψεν ὁ ἀρχικαγκελλάριος· εἰρήνην τὴν ὁποίαν ἦτο ἀδύνατον νὰ δεχθῶσιν οἱ Σοβιετικοὶ ἢ καὶ ὁ κόσμος, ἀκόμη· εἰρήνην ἢ ὁποία θὰ καθίστα τὴν Γερμανίαν πάλιν ἀνεξάρτητον, καὶ ἔτοιμον εὐθὺς μετὰ τὸν πόλεμον ν' ἀναλαβὴ μίαν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ἐθνῶν τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαίριου· εἰρήνην, ἢ ὁποία θὰ ἐξηνάγκαζε πᾶν ἔθνος, ἐφ' ὅσον ἡ Γερμανικὴ ἀπολυταρχία ἐκυριαρχεῖ, νὰ ἀφιερῶται ὅλας του τὰς ἐνεργείας εἰς πολεμικὰς προπαρασκευάς.

Τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, ὁ Ζίμμερμαν μοῦ ἐξήτει τὴν τιμὴν νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ εἰς τὰς 6 τὸ ἀπόγευμα, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅπου καὶ μετέβην τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν. Ὁ Ζίμμερμαν τότε μοῦ ἀνέγνωσε μίαν Νόταν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἀγγέλλουσας ὅτι ἐδημιουργεῖτο πολεμικὴ ζώνη περίξ τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ ὅτι τὴν 12ην ὥραν ἐκείνης τῆς νυκτὸς θὰ ἐπανελαμβάνετο ὁ «ἀπηνῆς» ὑποβρυχιακὸς πόλεμος. Δὲν ἔκαμν καμμίαν παρατήρησιν, ἔθεσα τὴν Νόταν εἰς τὸ θυλάκιόν μου καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν Πρεσβείαν. Ἦτο τότε ἡ ἐβδόμη περίπου, καὶ φυσικά, ἡ Νότα μετεφράσθη ἐν ὕλῃ τῇ δυνατῇ

σπουδή καὶ ἐτηλεγραφήθη εἰς Οὐασσιγγτῶνα. Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Νότας, ἔσχον συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἀρχικαγκελλάρου, κατὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐπέκρινε τὴν εἰρηγόφιλον Νόταν τοῦ Προέδρου, ὡς μὴ ἀρκετὰ σαφῆ, ὡς καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ ἐξέφρασε τὴν πεποίθησίν του ὅτι τῶρα ἡ κατάστασις μετεβλήθη. Προσέθεσεν, ὅτι παρ' ὅσα ἔλεγεν εἰς τὴν πρὸ τῆς διευθετήσεως τῆς ὑποθέσεως «Σῶσσεξ» Νόταν του, ὁ Πρόεδρος ἔκλινε τῶρα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ὅτι ἐξελέγη ἐκ νέου Πρόεδρος ὑπὸ εἰρηγόφιλον πρόγραμμα, καὶ ὅτι τίποτε δὲν θὰ συνέβαινεν.

Ὁ Ζίμμερμαν, καθ' ἣν ὥραν μοῦ ἐνεχειρίζε τὴν Νόταν, μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ ὑποβρυχιακὸς αὐτοῦ πόλεμος ἦτο ἀναγκαῖος διὰ τὴν Γερμανίαν, καὶ ὅτι ἡ Γερμανία δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιξέη περισσότερον ἀπὸ ἑν ἔτος ἀκόμη εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἐπισιτισμοῦ, καὶ προσέθεσε :

— Δώσατέ μας μόνον διὰ δύο μῆνας αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ πολέμου, καὶ θὰ τερματίσωμεν τὸν πόλεμον, καὶ θὰ κάμωμεν εἰρήνην ἐντὸς τριῶν μηνῶν.

Τὸ Σάββατον, 3 Φεβρουαρίου 1917, ὁ Πρόεδρος ἀνήγγειλεν εἰς τὸ Κογκρέσσον τὴν διάρρηξιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Γερμανίας. Ἡ εἰδησις αὕτη, φυσικὰ, δὲν ἔφθασεν εἰς Βερολίνον εἰμὴ τὴν ἐπομένην, τὸ ἀπόγευμα δὲ τοῦ Σαββάτου ἐκεῖνου, ἡ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ ἐλάβομεν μίαν πρόσκλησιν νὰ μεταδῶμεν εἰς τὸ θέατρον μετὰ τοῦ Ζίμμερμαν καὶ τῆς κ. Friedländer - Fuld - Mitford, νεαρᾶς κυρίας τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ ἔθεωρεῖτο ὡς ὁ πλουσιώτερος κάτοικος τοῦ Βερολίνου, καὶ ἡ ὁποία ἦτον ὑπανδρευμένη μὲ ἕναν νεαρὸν Ἀγγλον, ὀνόματι Μίτφορντ, καὶ υἱὸν τοῦ Λόρδου Redesdale. Ἡ κυρία αὕτη κατῴκει εἰς ἕν πάτωμα τῆς οἰκίας τοῦ πατρὸς της, ἐπὶ τῆς Πλα-

τείας τῶν Παρισίων, ἐν Βερολίῳ. Ὁ Ζίμμερμαν δὲν ἦλθεν εἰς τὸ θέατρον, ἦλθεν ὅμως ἀργότερον καὶ μᾶς εὔρεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κ. Friedländer-Fuld, ὅπου ἐδειπνήσαμεν. Μετὰ τὸ δεῖπνον, ὁ Ζίμμερμαν μοῦ ἀνέφερε τὴν πρὸς τὴν Ἀμερρικὴν Νόταν, περὶ τοῦ «ἀπηνούς» ὑποβρυχιακοῦ πολέμου καὶ εἶπε :

— Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας περὶ αὐτοῦ ἡσχολούμην τόσον συχνὰ εἰς τὸ Στρατιγεῖον μὲ τὸν Αὐτοκράτορα. Πολλάκις ἐσκέφθην νὰ σᾶς εἶπω τί συνέβαινεν, ὅπως ἐσυνήθιζα τὸν παλῆν καιρὸ, ἀλλὰ ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἐλέγατε μόνον, ὅτι ἐν τοιοῦτον διάδημα θὰ ἐσῆμαινε διάρρηξιν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, καὶ ἔτσι ἐσκέφθην ὅτι θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ σᾶς τὸ εἶπω. Ἀλλ' ὥς θὰ ἴδετε ὅλα θὰ πᾶν καλά. Ἡ Ἀμερικὴ δὲν θὰ χάμῃ τίποτε, διότι ὁ Πρόεδρος Οὐίλσον θέλει τὴν εἰρήνην, καὶ οὐδὲν πλέον. Ὅλα θὰ ἐξακολουθήσουν τὸν δρόμον τοῦ ὅπως πρῶτα.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν, εἶχαμεν εἰς τὸ γεῦμα ἓνα Γερμανόν, συνδεδεμένον μὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, μετὰ τῆς κυρίας του, καθὼς καὶ ἓνα ἄλλον Γερμανόν, ὁ ὁποῖος ἦτο προηγουμένως εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ὁ ὁποῖος συνεδέετο ἐπίσης μὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἀκριδῶς καθ' ἣν στιγμὴν μετεβαίνομεν εἰς τὴν τράπεζαν, κάποιος μᾶς ἔφερεν ἓν φύλλον τῆς «B.Z.», ἐφημερίδος ἐκδιδομένης εἰς Βερολίνον, ἣ ὁποία περιεῖχε τὴν φήμην περὶ τῆς διακοπῆς τῶν σχέσεων. Τὸ γεῦμα ἦτο κάθε ἄλλο παρὰ εὐθυμον. Οἱ Γερμανοὶ ἐφαίνοντο πολὺ μελαγχολικοὶ καὶ σχεδὸν δὲν ἐπρόφερον λέξιν, ἐνῷ ἐγὼ προσεπάθουν νὰ ἀνοίξω ἄθρᾶν συνομιλίαν ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς τραπέζης. Τὴν ἐπομένην μετέβην καὶ εἶδον τὸν Ζίμμερμαν, διότι τὴν πρῶταν ἔλαβον τὸ ἐπίσημον τηλεγράφημα ἐξ Οὐα-

σιγγιτώνος, καὶ τοῦ εἶπον ὅτι ἦλθον νὰ ζητήσω τὰ δια-
 θατήριά μου. Φυσικά, ὁ Ζίμμερμαν, ἐκείνην τὴν ὥραν,
 εἶχε λάβει ἤδη τὴν εἶδησιν καὶ εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον
 καιρὸν διὰ νὰ ἀνακτίσῃ τὴν ἡρεμίαν του. Οἱ Ἀμερι-
 κανοὶ ἀνταποκρίται μού εἶπον ὅτι, κατὰ πρῶτον, ὅτε
 τοὺς εἶδε τὴν προηγούμενην, ἡρνήθη νὰ τοὺς εἴπῃ τί-
 ποτε, καὶ κατόπιν μετεχειρίσθη μᾶλλον βιαίαν γλῶσ-
 σάν, καὶ τέλος ἔδειξε μεγάλην ψυχικὴν ταραχήν. Εἰ-
 μαι βέβαιος, ἀπὸ τὸ κάθε τι ποῦ παρετήρησα, ὅτι ἡ δια-
 κοπὴ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἦλθεν ὡς σφοδρὸν
 πλήγμα εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέλη τῆς Κυβερνή-
 σεως.

Τὴν Τρίτην, τὸ ἀπόγευμα, ἐβόηκα νὰ κάμω ἓνα
 περίπατον, καὶ ἐπέρασα ἀπὸ πολλὰς ἀπὸ τὰς κυριωτέ-
 ρας ὁδοὺς τοῦ Βερολίνου, ἀπολύτως μόνος. Κατὰ τὴν
 ἐπιστροφήν μου εἰς τὴν Πρεσβείαν, εὗρον τὸν κόμητα
 Montgelas, ὁ ὅποιος, μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ Ὑπουργοῦ,
 διεύθυνε τὸ τμήμα ἐκεῖνο τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξω-
 τερικῶν, εἰς τὸ ὁποῖον συμπεριλαμβάνοντο αἱ ἀμερι-
 κανικαὶ ὑποθέσεις. Ἠρώτησα τὸν Montgelas, διατί δὲν
 ἔλαβον εἰσέτι τὰ διαθατήριά μου, καὶ μού εἶπεν ὅτι μὲ
 ἐπεδράδυνον διότι ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἡγνόει
 ὅποια συμπεριφορὰ ἐπεδείχθη πρὸς τὸν ἐν Οὐασινγ-
 τῶν Πρεσβευτὴν τῆς Γερμανίας, κόμητα Μπέρνστορφ,
 καὶ ὅτι φῆμαι διεδίδοντο, ὅτι γερμανικὰ πλοῖα ἐν Ἀ-
 μερικῇ κατεσχέθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεώς μας. Εἶ-
 πον ὅτι ἤμουν ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι οἱ ἐν Ἀμερικῇ
 μετεχειρίσθησαν τὸν κόμητα Μπέρνστορφ μετὰ πάσης
 εὐγενείας, καὶ ὅτι γερμανικὰ πλοῖα δὲν κατεσχέθησαν.
 Εἶπον, ἐπίσης :

— Δὲν βλέπω διατί ἐγὼ πρέπει ν' ἀποδείξω τὸ σφαλε-
 ρὸν τῆς ἰδέας σας, ὅτι κακομετεχειρίσθησαν τὸν Μπέρν-

στορῶ καὶ ὅτι κατεσχέθησαν τὰ γερμανικὰ πλοῖα. Μοῦ φαίνεται ὅτι εἰς ὑμᾶς ἐναπόκειται ν' ἀποδείξετε τοῦτο, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, διατὶ δὲν ἀναθέτετε εἰς τὴν Ἑλβετικὴν Κυβέρνησιν, ἢ ὅποια σᾶς ἀντιπροσωπεύει τῶρα, νὰ τηλεγραφήσῃ πρὸς τὸν ἐν Οὐασιγγτῶνι πρεσβευτὴν τῆς, καὶ νὰ πληροφορηθῇ πῶς ἔχουν ἀκριδῶς τὰ πράγματα;

Εἶπε :

— Καλῶς, ἀλλὰ γνωρίζετε ὅτι οἱ Ἑλβετοὶ δὲν εἶνε συνηθισμένοι νὰ τηλεγραφοῦν (!)

Μοῦ παρουσίασε, κατόπιν, ἐν ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον ἦτο μία ἐπιβεβαίωσις τῆς μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν Συνθήκης τοῦ 1799, μετὴν προσθήκης μερικῶν λίαν παραδόξων ἁφθρων. Μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸ ἀναγνώσω καί, ἢ νὰ τὸ υπογράψω ἢ νὰ ζητήσω παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς μου τὴν ἄδειαν νὰ τὸ υπογράψω, εἰπὼν ὅτι ἂν τὸ ἔγγραφον τοῦτο δὲν ὑπεγράφετο, θὰ ἦτο πολὺ δύσκαλον διὰ τοὺς Ἀμερικανούς, καὶ ἰδίως διὰ τοὺς Ἀμερικανούς ἀνταποκριτάς, νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν.

Ἀνέγνωσα τὴν Συνθήκην καὶ ὕστερον εἶπον :

— Φυσικὰ μοὶ εἶνε ἀδύνατον ν' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην τῆς υπογραφῆς τοῦ ἐγγράφου τούτου, οὔτε δὲ θὰ τηλεγραφήσω εἰς τὴν Κυβερνήσιν μου, ἐκτὸς ἂν δυνηθῶ νὰ τηλεγραφήσω κρυπτογραφικῶς καὶ δώσω τὴν γνώμην μου ἐπ' αὐτοῦ.

— Αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον, ἀπήντησεν.

Ἡ συνθήκη αὕτη ἔχει ὥς ἐξῆς :

Συμφωνία μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς σχετικῶς μετὴν τηρητέαν ἀρμυριαίαν συμ-

περιφορὰν πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἀλλήλων, καὶ τὴν τύχην τῆς ἀτομικῆς αὐτῶν περιουσίας μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων.

Ἄρθρον 1.— Μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἐν περιπτώσει κηρύξεως πολέμου μεταξὺ τῶν δύο Δυνάμεων, οἱ πολῖται τῆς μιᾶς καὶ ἡ ἀτομικὴ αὐτῶν περιουσία, ἐν τῷ ἐδάφει τῆς ἄλλης, θὰ τύχῃσι συμπεριφορᾶς συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 23 τῆς Συνθήκης Φιλικῶν Σχέσεων καὶ Ἐμπορίου, τῆς υπογραφείσης τὴν 11ην Ἰουλίου 1799, μεταξὺ Προσσίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν, μὲ τοὺς ἀκολούθους ἐπεξηγηματικούς καὶ συμπληρωματικούς ὅρους :

Ἄρθρον 2.— Γερμανοὶ ἔμποροι ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις, καὶ Ἀμερικανοὶ ἔμποροι ἐν Γερμανίᾳ, θὰ τίθενται, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸς τὰ ἄτομα αὐτῶν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν τηρητέαν συμπεριφορὰν, καθ' ὅλα ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μὲ τὰ ἄλλα ἐν τῷ ἄρθρῳ 23 ἀναφερόμενα ἄτομα. Συνεπῶς καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν ἔτι τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 23 παρεχομένης προθεσμίας, οὗτοι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παραμένουν καὶ ἐξακολούθουν τὸ ἐπάγγελμά των εἰς τὴν χώραν τῆς διαμονῆς των. Ἐμποροὶ, ὥς καὶ τὰ ἄλλα ἐν τῷ 23 ἀναφερόμενα πρόσωπα, δύνανται νὰ αποκλείωνται ἀπὸ ὀχυρωμένας θέσεις ἢ ἄλλας θέσεις στρατιωτικῆς σπουδαιότητος.

Ἄρθρον 3.— Γερμανοὶ ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις καὶ Ἀμερικανοὶ ἐν Γερμανίᾳ θὰ ἦνε ἐλεύθεροι ν' ἀναχωρήσουν ἐκ τῆς χώρας τῆς διαμονῆς των, ἐντὸς τῆς προθεσμίας καὶ διὰ τῶν ὁδῶν, τὰς ὁποίας θὰ ὀρίσων,

εἰς αὐτοὺς αἱ οἰκεῖαι αὐτῶν Κυβερνήσεις. Οἱ ἀναχωροῦντες θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παραλαμβάνουν μεθ' ἑαυτῶν τὴν ἀτομικὴν τῶν περιουσίαν, συμπεριλαμβανομένων χρημάτων, τιμαλφῶν ἀντικειμένων καὶ τραπεζιτικῶν ἀξιῶν, ἐξαιρέσει ἀντικειμένων, ὧν ἡ ἐξαγωγή ἀπαγορεύεται, συμφῶνως πρὸς τοὺς διεθνεῖς κανονισμούς.

Ἄρθρον 4. — Ἡ προστασία τῶν Γερμανῶν ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις καὶ τῶν Ἀμερικανῶν ἐν Γερμανίᾳ, καθὼς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν, θὰ ἐξασφαλισθῇ συμφῶνως πρὸς τοὺς νόμους τοὺς ὑφισταμένους εἰς τὰς χώρας ἀμφοτέρων. Δὲν θὰ ὑπόκεινται εἰς οὐδένα ἄλλον περιορισμὸν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπολαβὴν τῶν ἰδιαιτέρων δικαιωμάτων τῶν καὶ τὴν νομικὴν ἐπιβολὴν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, πλὴν ἐκείνων εἰς οὓς θὰ ὑπόκεινται καὶ οἱ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις διαμέκοντες οὐδέτεροι. Συνεπῶς δὲν θὰ δύνανται νὰ ἀπομονῶνται εἰς ἰδιαιτέρους χώρους, οὔτε αἱ περιουσίαι αὐτῶν θὰ ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν ἢ ἐκκαθάρισιν ἢ ἄλλην ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν, πλὴν εἰς τὰς περιπτώσεις, εἰς ἃς, ὑπὸ τοὺς ὑφισταμένους νόμους, θὰ ὑπάρχονται ἐπίσης καὶ οἱ οὐδέτεροι. Κατὰ γενικὸν κανόνα, αἱ γερμανικαὶ περιουσίαι ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις, καὶ αἱ Ἀμερικανικαὶ τοιαῦται ἐν Γερμανίᾳ δὲν θὰ ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν ἢ ἐκκαθάρισιν ἢ ἄλλην ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτριώσιν, ὑπὸ ἄλλας συνθήκας πλὴν ἐκείνων, ὑφ' ἃς θὰ ὑπόκεινται καὶ αἱ περιουσίαι τῶν οὐδετέρων.

Ἄρθρον 5. — Προνόμια ἢ ἄλλα προστατευόμενα δικαιώματα ἀπολαμβανόμενα ὑπὸ Γερμανῶν ἐν Ἑνωμέναις Πολιτείαις καὶ ὑπὸ Ἀμερικανῶν ἐν Γερμανίᾳ δὲν θὰ καταργοῦνται, οὔτε ἡ ἐξάσκησις τῶν δικαιω-

μάτων τούτων παρεμποδίζεται, οὔτε δὲ τὰ τοιαῦτα δικαιώματα θὰ μεταβιβάζωνται εἰς ἄλλους ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν ταῦτα, ἀρκεῖ νὰ ἐφαρμόζωνται κανονισμοὶ γενόμενοι ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 6.— Συμφωνητικὰ συναφθέντα μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν, εἴτε πρὸ εἴτε μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, καθὼς καὶ ὑποχρεώσεις παντὸς εἶδους μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Ἀμερικανῶν, δὲν θὰ ἀκυροῦνται ἢ καταργοῦνται, ἢ ἀναστέλονται, πλὴν ὑπὸ περιπτώσεις ἐφαρμοζομένας καὶ πρὸς τοὺς οὐδετέρους. Ὅμοίως οἱ ὑπήκοοι ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν δὲν θὰ ἐμποδίζονται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών των, εἴτε ὑπὸ διαταγῶν εἴτε ὑπὸ ἄλλων λαμβανουσέων μέτρων, πλὴν ἐὰν ταῦτα ἐφαρμόζονται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν οὐδετέρων.

Ἄρθρον 7.— Αἱ ἐπιφυλάξεις τῆς Ἑκτης Συμβάσεως τῆς Χάγης, ἐν σχέσει πρὸς τὴν μεταχείρισιν τῶν ἐχθρικῶν ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, θὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν φορτίων αὐτῶν. Τὰ ἐν λόγῳ πλοῖα δὲν θὰ ἐξαναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείπουν τὸν λιμένα, ἐὰν μὴ ταυτοχρόνως ἐφοδιάζωνται μὲ ἀδειαν ἐλευθέρου διάπλου, ἀναγνωριζομένην ἀπὸ ὅλας τὰς θαλασσίας ἐχθρικὰς δυνάμεις, δι' ἓνα λιμένα τῆς Πατριδος, ἢ ἓνα λιμένα συμμαχικῆς τινος χώρας, ἢ δι' ἄλλον τινα λιμένα τῆς χώρας εἰς ἣν τὸ πλοῖον τυγχάνει νὰ ἐδρίσκειται.

Ἄρθρον 8.— Οἱ κανονισμοὶ τοῦ Τρίτου Κεφαλαίου τῆς Ἐνδεκάτης Συμβάσεως τῆς Χάγης, ἐν σχέσει πρὸς περιορισμοὺς τινάς ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ δικαιώματος τῆς αἰχμαλωσίας ἐν ναυτικῷ πολέμῳ, θὰ

ἐφαρμοζονται ἐπὶ τῶν πλοιάρχων, ἀξιωματικῶν καὶ μελῶν τῶν πληρωμάτων τῶν διὰ τοῦ ἄρθρου 7 εἰδικῶς προσδιοριζομένων ἐμπορικῶν πλοίων, καὶ πλοίων τοιούτων οἷα δύνανται νὰ συλληφθῶσιν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνδεχομένου πολέμου.

Ἄρθρον 9.— Ἡ συμφωνία αὕτη θέλει ἐφαρμοσθεῖ ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἀποικίας καὶ ἄλλας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κτήσεις ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν.

Βερολίνον, Φεβρουαρίου . . . , 1917.

Εἶπον τότε :

— Οὐτε κἂν θὰ τηλεγραφήσω. Διὰ τὸ ἔρχεσθε πρὸς ἐμὲ καὶ προτείνετε μίαν συνθήκην, μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, καὶ παρακαλεῖτε ἓνα Πρεσβευτήν, ὁ ὅποιος κρατεῖται ὡς αἰχμάλωτος, νὰ τὴν υπογράψῃ. Οἱ αἰχμάλωτοι δὲν υπογράφουν συνθήκας, καὶ συνθῆκαι υπογεγραμμέναι ὑπὸ αἰχμαλώτων δὲν θὰ εἶχον καμμίαν ἀξίαν.

Τῷ εἶπον ἐπίσης :

— Μετὰ τὴν ἀπειλὴν σας νὰ κρατήσετε ἐδῶ τοὺς Ἀμερικανούς, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἀκόμη καὶ ἂν εἶχον ἐξουσιοδότησιν νὰ τὸ υπογράψω, θὰ ἔμενον ἐδῶ ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων παρὰ νὰ θέσω τὸ ὄνομά μου εἰς ἓνα τοιοῦτον ἐγγράφον.

Ὁ Montgelas ἐφαίνετο μᾶλλον τεταραγμένος, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ του ἄφησε τὸ ἐγγράφον μαζὺ μου, πρᾶγμα τὸ ὅποιον, εἶμαι βέβαιος, δὲν ἐσχόπευε νὰ πράξῃ ἐν περιπτώσει ἀρνήσεώς μου. Ὁ Montgelas ἦτο εἰς ἄκρον συμπαθητικὸς ἄνθρωπος, καὶ νομίζω ὅτι πάντοτε προσέλεγε τὴν ἀκριβῆ στάσιν τὴν ὅποιαν θὰ ἐλάμβανεν ἡ Ἀμερική, καὶ ὑπῆρξε πάντοτε πολέμιος

πράξεων καταπτώσμου, ὡς λ. γ. ὁ τορπιλλισμός τῆς «Λουσιτανίας» καὶ ἡ ἀνάληψις τοῦ ἀπηνουῦς ὑποβρυχιακοῦ πολέμου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἕνας «τιζέντελμαν» ὡς ὁ Montgelas, μετὰ μεγάλης ἀποστροφῆς ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρὸ αὐτὸν ἀνατεθεῖσαν διαταγὴν, νὰ ἐπιτύχῃ παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης ταύτης.

Εὐθὺς μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων—καὶ τὰς διέκοψα ἐπιτήμως ὄχι μόνον κατὰ τὴν συνέντευξίν μου μετὰ τοῦ Ζίμμερμαν τὴν πρωίαν τῆς Δευτέρας, ἀλλ' ἐπίσης καὶ διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐπισήμου ἐγγράφου δι' οὗ ἐζήτησαν ὅπως μέχρι τῆς ἐσπέρας ἔχω τὰ διαδαιτήριά μου—τὰ τηλεγραφικὰ μας προνόμια ἀφῆρέθησαν. Δὲν μοῦ ἐπετρέπετο οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐν Γερμανίᾳ Ἀμερικανοὺς πρέξένους νὰ τηλεγραφῆσω καὶ τοὺς δώσω ὁδηγίας. Τὸ ταχυδρομεῖον ἐπίσης μοὶ ἀπεκόπη, ὅπως καὶ τὸ τηλεφώνον. Οἱ ὅπῃ ῥέται μοι, οὐδ' εἰς τὸ παρακείμενον ξενοδοχεῖον ἐπετρέπετο νὰ μεταδῶσι διὰ νὰ τηλεφωνήσουν. Ἐν τῇ μεταξὺ προητοιμαζόμεθα διὰ τὴν ἀναχώρησιν. Ἀνέθεσα τὰ συμφέροντα τῆς Ἀμερικῆς ὡς καὶ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας καὶ Ἰαπωνίας, εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἰσπανοῦ πρεσβευτοῦ καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Μ. Βρεταννίας εἰς τὴν προστασίαν τῆς Ὁλλανδικῆς Πρεσβείας. Ἐπωλήσαμεν τὰ αὐτοκίνητά μας, καὶ ἐμοίρασα τρεῖς τόνους τροφίμων, τὰ ὅποια εἶχον φέρει μαζύ μου ἐξ Ἀμερικῆς, εἰς διαφόρους συναδέλφους μου ἐν τῇ διπλωματικῇ σώματι, Ἰσπανοὺς, Ἑλλήνας, Ὁλλανδοὺς καὶ Νοτιοαμερικανοὺς. Εἶχον πολλοὺς φίλους μεταξὺ τῶν διπλωματῶν τῶν δύο Ἀμερικῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὅλοι ἄνδρες μεγάλης ἐκανότητος, καὶ κατεῖχον ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Νομίζω ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐ-

τῶν γνωρίζουν καλῶς τὰ σχέδια τὰ ὅποια ἐδυσσοδ-
μουν οἱ Παγγερμανισταὶ κατὰ τῆς Κεντρικῆς καὶ
Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἀκολουθοῦμενος πάντοτε ἀπὸ κατασκόπους ἐπε-
σκέφθην ὅσους συναδέλφους μου ἠδυνάμην, διὰ νὰ
τοὺς ἀποχαιρετήσω, καὶ τὸ Σάββατον ἐσκέφθην, παρὰ
τὴν γελοίαν συμπεριφορὰν, ἣ ὅποια ἐπεδείχθη εἰς
ἡμᾶς, μετὰ τὴν ἀποκοπὴν πάσης ταχυδρομικῆς καὶ τη-
λεφωνικῆς ἐπικοινωνίας, νὰ φύγω μὲ μᾶλλον εὐθυμον
τρόπον. Εἶπα, συνεπῶς, εἰς τὸν ὑπηρέτην μου νὰ
τηλεφωνήσῃ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ ἐὰν ὁ Ζίμμερμαν καὶ ὁ
ἀρχικαγκελλάριος ἠδύναντο νὰ μὲ δεχθῶσι. Ἔσχον
μίαν εὐχάριστον ἀποχαιρετιστήριον συνομιλίαν μετὰ
ἑκάστον ἐξ αὐτῶν, εἰς τὸν ἀρχικαγκελλάριον δὲ ἰδιαι-
τέρως εἶπον, ὅτι ἦλθον νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω ὡς φίλος,
καὶ ὅτι διὰ νὰ εὕρω θέματα διὰ καμφορὰν (λευκὴν
Βίβλον), καὶ τοῦ ὑπεσέβην, ὅτι, ὅτι μοῦ εἶπεν θὰ
ἔμενεν «ἀναμεταξύ μας».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Γενικῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐπιστεύετο, ὅτι ἐπὶ δύο ἔτη ἀπετύφλωνον καὶ παρεπλάνουν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὴν Κυβέρνησιν, κατορθόνων οὕτω νὰ τοὺς ἀποτρέπω ἀπὸ τὴν παράνομον χρῆσιν τοῦ μόνο ἀποτελεσματικοῦ ὄπλου. Τοῦτο, βεβαίως, δὲν εἶνε ἀληθές. Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν εἶπον πάντοτε γυμνὴν καὶ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἀπέδειξαν ὅτι ὀρθῶς προεἶπον τὴν στάσιν τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἐθνικὸν παιγνίδιον, τὸ πόκερ, μᾶς ἔδωσεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μίαν κακὴν ρῆμιν. Πάντοτε ἐπεκρατεῖ ἡ ὑπόθεσις ὅτι «μὴ φάρομεν.» Εἰς τὴν Γερμανίαν, μάλιστα, ἐξεδόθη καὶ βιβλίον περὶ τοῦ Προέδρου, μετὰ τὸν τίτλον «ὁ Πρόεδρος Μπλόφας.» Λυποῦμαι ὅτι οἱ ἰθύντορες τῆς Γερμανίας ἐπροτίμησαν ν' ἀκούσουν μᾶλλον τοὺς Γερμανοφίλους ἀνταποκριτάς, οἱ ὅποιοι ἐπόζαρον ὡς ἐρασιτέχναι ὑπερπρεσβεύται, παρὰ τοὺς ἐπιστήμους ἀντιπροσώπους τῆς Ἀμερικῆς. Ἀφισα τὴν Γερμανίαν με καθαρὰν τὴν συνείδησιν καὶ σαφῆ τὴν ἐπίγνωσιν ὅτι ἐπραξα πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοὶ πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης.

Ἐνας πρεσβευτής, φυσικά, δὲν δύναται νὰ καθορίσῃ τὴν πολιτικὴν τῆς χώρας του. Ἐν τῶν κυριωτέρων του καθηκόντων, ἂν ὅχι τὸ κυριώτερον, εἶνε νὰ κρατῇ τὴν χώραν τοῦ ἐνήμερον τῶν συμβαινόντων—νὰ γνωρίζῃ ἐκ τῶν προτέρων τί ἢ χώρα, παρ' ἣ εἶνε ἐμπειστευμένος, μέλλει νὰ πράξῃ, καὶ νομίζω ὅτι κατῴρθωσα νὰ μεταδώσω εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖον

μας προκαταβολικῶς πληροφορίας περὶ τῶν προθέσεων τῶν Κυβερνητῶν τῆς Γερμανίας... Ἐστελλον πρὸς τὸν κ. Λάνσιγγ, τὸν Ὑπουργόν, μίαν ἐμπιστευτικὴν ἐπιστολὴν καθ' ἑβδομάδα, καί, φυσικά, ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ λίαν πολυτίμους ὁδηγίας.

Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς τὴν Ἀμερικὴν, κατόπιν δύο καὶ ἡμίσεως ἐτῶν διαμονῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς παγκοσμίου ταύτης συμφορᾶς, τὸ πᾶν μοῦ ἐφάνη μικρὸν καὶ ἀσήμαντον. Ἐξεπλάγην ἰδὼν ὅτι ὑπῆρχον ἀκόμη ἀνθρωποὶ ἀσχολούμενοι περὶ μικροσυφέροντα, καὶ κατὰ τριδόμενοι εἰς μικροζηλοτυπίας καὶ ἀντεκδικήσεις. Ἡλευθερος τοῦ κύκλου τοῦ καθημερινοῦ ἔργου, ἡθάνθη διὰ πρώτην φοράν τὴν ἀπειρον φρίκην καὶ τὸ ἀνώφελον ὅλης τῆς ἀθλιότητος εἰς τὴν ὁποίαν ἔρρυψαν τὸν κόσμον οἱ Πρῶστοι· αὐτοὶ μεταοίσταί, καὶ ὁποία ἀναμέτρως τοῦ κακοῦ θὰ γὰρ γέμεραν τινα εἰς τὴν Γερμανίαν ὅταν ὁ ἀρελὴς λαὸς ἀντιληφθῇ τὴν ἀλήθειαν, ὅταν μάθῃ ὁποία ποταπὰ ἐλατήρια ὥθησαν τοὺς κυβερνήτας του εἰς τὸ νὰ καταδικάσουν μίαν ὁλόκληρον γενεάν τῆς γῆς εἰς πόλεμον καὶ θάνατον! Δὲν εἶνε ὄνειδος τὸ ὅτι ὁ κόσμος ἐρρίφθη εἰς τοιαύτην ταραχὴν, τὸ ὅτι εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι ἠναγκάσθησαν νὰ μένουν ἔξω εἰς τὸν βόρβορον καὶ τὰς ἀκαθαρσίας, ἐν καιρῷ παγερῶν χειμῶνων, τυφεκιζόμενοι, καὶ προσδαλλόμενοι ἐξ ἐφόδου καὶ βομβαρδιζόμενοι, ἀναμένοντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ φονεύουν καί ποιοι ἄλλον ἀδελφεοὺς ὁμοίων των; Διὰ τί πρέπει οἱ Πολωνοὶ τῆς Πολωνίας ν' ἀποθνήσκουν τῆς πείνης, μὴ εὐρίσκοντες κῶνας ἀρκετοῦς ὥστε νὰ φάγωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Λεμβέργης; Αἱ μικραὶ γραμμαὶ τῶν συντετριμμένων χωρικῶν ἐν Σερβίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ, οἱ πληθυσμοὶ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας ἀποσπασθέντες ἀπὸ τὰς ἐστίας

των διὰ νὰ σταλῶσι νὰ ἐργασθῶσιν ὡς σκλάβοι διὰ τοὺς Γερμανούς, οἱ δυστυχεῖς αἰχμάλωτοι πολέμου, λιμοκτονοῦντες ἐν ταῖς καλύδαις των, ἢ ἐργαζόμενοι εἰς ἐργοστάσια καὶ μεταλλεία, αἱ κραυγαὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν βρεφῶν τῶν πληγωμένων ἐκ τῶν βομβῶν τῶν Ζέπελιν, οἱ κοπετοὶ τῶν μητέρων διὰ τὰ τέκνα των, αὐτὴ ἡ βοή τοῦ ἀνέμου κατὰ τὴν ἀκατάσχετον διέλευσιν τῶν ψυχῶν δέκα ἐκτομμυρίων νεκρῶν, μεθισταμένων εἰς τὸν ἄλλον κόσμον—διατὶ ὅλκι αὐταὶ αἱ φρικαλεότητες νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ὠραίαν ταύτην γῆν, ὅπου ἐπιστεύομεν ὅτι ἡ Ἀγάπη καὶ τὸ Ἐλεος καὶ ἡ Φιλία, καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Ἐπιστήμη καὶ τὸ Ἐμπόριον, καὶ ἡ Θρησκεία καὶ ὁ Πολιτισμὸς ἄλλοτε ἐδασίλευον;

Διότι εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ψυχρὰ βόρεια πεδία τῆς Γερμανίας ὑφίστατο μία ἀπολυταρχία ἀπειταγμένη ἐνὰ μέγαν λαόν, δολιχτηριάζουσα ἀπὸ μιᾶς γενεᾶς εἰς τὴν ἄλλην τὸ πνεῦμα τοῦ, καὶ διδάσκουσα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ πολέμου. Καὶ ἕως ὅτου ἡ Ἀπολυταρχία αὐτὴ δὲν σαρωθῇ ἐκ τοῦ μέσου, ἡ καταστῆ ἀνίσχυρος, δὲν θὰ εἶνε δυνατὴ εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ χρυσοῦν ὄνειρον τῆς κατακτήσεως τοῦ κόσμου εἶχε σχεδὸν πραγματοποιηθῇ. Μικρά τις ἀκόμη προέλασις, ὀλίγα τινα εἰσέτι βαγόνια πυρομαχικῶν, καὶ δὲν ὑπῆρχε Μάχη τοῦ Μάρνη, οὔτε Ζόφρ,—μία νεωτέρα Σφύρα διὰ νὰ σφυροκοπήσῃ καὶ ἀπωθήσῃ τὰς ἐπιδραμούσας ὁρδὰς τοῦ βαρβαρισμοῦ. Πάντοτε ἐδήλωσα ὅτι ἡ Γερμανία κατέχει ἀκόμη ἄπειρον στρατιωτικὴν ἰσχύν, καί, διὰ νὰ κερδίσουν, τὰ ἀντίπαλα τῆς Γερμανίας ἔθνη πρέπει νὰ μάθουν νὰ σκέπτονται κατὰ τρόπον στρατιωτικόν. Ἡ ἀπλὴ εἴσοδος ἀκόμη καὶ ἐνδὸς μεγάλου ἔθνους, ὡς τὸ ἰδικόν μας, εἰς τὸν πόλεμον,

οὐδὲν σημαίνει ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, ἐὰν δὲν διαθέτῃ στρατιωτικὴν δύναμιν.

Καί, γερμανικὴ εἰρήνη δὲν πρέπει νὰ ἐπέλθῃ. Τὸ παλαιὸν Καθεστῶς, παραμένον ἐν Γερμανίᾳ, Βουλγαρία καὶ Τουρκίᾳ, θὰ ἐξήτει ἀπλῶς μίαν εὐνοϊκὴν στιγμήν διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν πόλεμον, καὶ καταβάλῃ νέον ἀγῶνα διὰ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Κόσμου.

Εὐτυχῶς ἡ Ἀμερικὴ φράσσει τὴν ὁδὸν—ἡ Ἀμερικὴ, ἡ ὁποία ὁδηγεῖται ἀπὸ ἓνα Πρόεδρον Ἀγωνιστήν, ὅστις δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ κανένα συμδιδασμὸν μετὰ τὴν κτηνώδη Ἀπολυταρχίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΤΕΛΟΣ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000024026

Τιμᾶται λεπ. 30

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

